

ԼՈՒՅՍ

Մշակութային և հասարակական ամսագիր

لويس

LOUYS

Armenian Monthly

ISSN 1682-5446

ԱՌԵՂԾՎԱԾԱՅԻՆ ԱՐԱՐԱՏԸ

207, Հունվար 2016 թ. No 207, January 2016 شماره ۲۰۷ بهمن ماه ۱۳۹۴

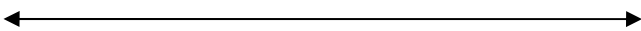
Այս համարում

Հայերեն բաժին

- 1- Խմբագրական.....0
- 2- Հայաստան.....1
- 3- Արևմտյան Հայաստան.....8
- 4- Սփյուռք.....11
- 5- Գծանկարչություն.....15
- 6- Առածանի.....15

Պարսկերեն բաժին

Հայ գրականություն և մշակույթ.....1-2

Ճապիկի առաջին էջում՝ Առեղծվային Արարատը
Վերջին էջում՝ Էդ. Բաղդասարյանի նոր գրերը

Համար 207, Հունվար 2016
No. 207, January 2016

ماهنامه لویس - شماره ۲۰۷ بهمن ماه ۱۳۹۴

ԼՈՒՅՍ

Արտոնատեր եւ գլխավոր խմբագիր՝

Էդ. Բաղդասարյան

Խմբագրական կազմ՝

Թամար Փանոսյան, Վանիկ Բաղդասարյան
Թամ Ղարախանյան, Մաթենիկ Ավետիսյան
Էմմա Բեգիջանյան, Հովիկ Վարդումյան,

Փոստարկը 15875-9488 Թեիրան - Իրան

Էլեկտրոնային փոստ՝ louys_monthly@yahoo.com
Ինտերնետային հասցեն՝ www.louysonline.com

LOUYS

Armenian Cultural and Social Monthly

License-holder and Editor-in-Chief

Edic Baghdasarian

www.Edic-Baghdasarian.com

WEB master: **Baruyr Baghdasarian**

POBox 15875-9488 Tehran – Iran

E-mail : louys_monthly@yahoo.com

Internet : www.louysonline.com

Թերթի Գինը՝ Հատարվածառ - 5000 ռիալ
Բաժանորդագրություն՝

Իրան՝ մեկ տարի՝ 60,000 ռիալ

Արտասահման՝ մեկ տարի՝ 50 ԱՄՆ դոլար

Հոդվածների հեղինակների կարծիքները կարող են
չհամընկնել խմբագրության տեսակետներին:
Արտատպության դեպքում հղումը «ԼՈՒՅՍ» - ին
պարտադիր է:

Սփյուռքի դաշնակցականների մի մասը պահանջում է Հրանտ Մարգարյանի հրաժարականը, մյուսները հրաժարվում են Դաշնակցությունից

ՀՅԴ Բյուրոյի քաղաքական ներկայագույցի Հրանտ Մարգարյանի հայտարարությունը կռապիզա մտնելու մասին պարզվում է՝ համաձայնեցված չի եղել սփյուռքի կուսակցական կառույցների հետ: Սփյուռքի ՀՅԴ որոշ ղեկավար անդամներ նույնիսկ անակրնկալի են եկել այդ հայտարարությունից և հիմա այդ կուսակցության ներսում հասունանում է նոր բողոքի այիք՝ ղնդդեմ Հրանտ Մարգարյանի: Ծատ դաշնակցականներ պահանջում են, որ Մարգարյանը հրաժարական տա, իսկ սփյուռքի դաշնակցական կառույցների այլ ազդեցիկ ներկայագույցիներ էլ համարում են, որ Մարգարյանը այնպես է ուզուրպագրել կուսակցության կառույցը, որ նրա հրաժարականին հասնել հնարավոր չէ: Այդպիսիք ղնդհանրապես գերադասում են ի նշան բողոքի դուրս գալ կուսակցությունից: Քանի որ սփյուռքում շատերը կուսակցական են ղնտանիքներով և նույնիսկ գերդաստաններով, ապա դաշնակցությունից հրաժարումը կրում է տոտալ բնույթ: Միայն ՀՅԴ Բյուրոյի մի քանի անդամներ են, որ փորձում են պաշտպանել կուսակցության ղեկավարի դիրքորոշումը: Նրանց քարոզչության հիմնական թեման այն է, որ Հայաստանն այսօր գտնվում է այնպիսի ծայրահեղ ծանր վիճակում, որ Դաշնակցությունը՝ որպես երկրի ճակատագրով մտահոգ ուժ, հրավումը չունի կողքի կանգնել և դիտորդի դերում գտնվել, որ հրենք պետք է ակտիվորեն մասնակցեն Հայաստանը այս ծանր վիճակից դուրս բերելու գործին: Սփյուռքի ղեկերների յոթանուն քարոզչական աշխատանք տանելու նպատակով ԱՄՆ է գործուղվել նաև ՀՅԴ համբակցության ղեկավար Արմեն Ռուստամյանը: Վերջինս սփյուռքի դաշնակցների առաջ յայտահառաջ ելույթներ է ունեցել այն մասին, որ Դաշնակցությունն ամեն ինչ արեց իշխանությունը որսից՝ փողոզից փոխելու համար, բայց դա ստացվեց, հիմա պետք է փորձել իշխանափոխություն անել ներսից: Ըստ մեր աղբյուրների՝ Արմեն Ռուստամյանի առաքելությունը ևս ձախողվել է, որովհետև ինչ էլ ուզում ես ասա, սակայն սփյուռքի դաշնակցականներն էլ առաջվա «ոխտեր չեն, որ սկանդներին ինչ յապա ուզես՝ կխսես»: Այնտեղ էլ են հասկանում, որ կռապիզայի մաս կազմելու դեպքում ոչ թե Դաշնակցությունն է փոխելու իշխանությունը, այլ իշխանությունը՝ Դաշնակցությանը: Դրա վառ օրինակը սփյուռքի դաշնակցականներն ունեն, քանի որ Դաշնակցությունը երևու անգամ մաս է կազմել կռապիզային, և դրա արդյունքը եղել է միայն այն, որ որոշ դաշնակցականներ դարձել են ղնդհատակյա միլիտանտներ, իսկ նրանց ղեկավարած նախարարություններում Վերահսկիչ պալատի հայտնաբերած յուրազույմներից բազ է մնացել անգամ հանրապետական նախարարների բերանը: Բայց ինչպես նշել ենք, ՀՅԴ-ի համար կռապիզա մտնելն այդուհանդերձ չունի: ՀՅԴ-ն ոչ թե գրոյակն, այլ դրանից էլ գաժը վարկանիչ ունի և եթե առաջիկա ղնդություններում դա արձանագրվի, ապա դա կփաստի, թե իրականում ինչպիսի ղեկավար է ՀՅԴ-ի համար Հրանտ Մարգարյանը, և ինչպես է հայ հանրությունը գնահատում նրա ղեկավարած կուսակցության գործունեությունը: Այնպես որ, եթե նույնիսկ բողոք դաշնակցականներն էլ դուրս գան կուսակցությունից, միևնույն է՝ Հրանտ Մարգարյանը ստիպված է յինելու ՀՅԴ-ն մտցնել կռապիզա: Այդպես նա կոնչսագնի կուսակցությունը, բայց կշարունակի արտահայտել իր փորձաթիվ կողմնակիցների յահերը: Ի դեպ, հայ ժողովուրդը Հրանտ Մարգարյանի գործունեությունից միայն պետք է գոհ յինի և ողորունի նրա գործունեությունը կուսակցության ղեկավարի պաշտոնում, որովհետև Մարգարյանը գուզադրելով ՀՅԴ-ի իրական դեմքը, արագացրեց այդ կուսակցության արդեն 127 տարի տևող վախճանը:

Հայաստանի Հանրապետություն

Լեռնային Ղարաբաղում գրանցվել է օտարերկրյա մասնակցությամբ ավելի քան 160 ընկերություն

Կայուն ներքաղաքական իրավիճակը եւ արմատական հարկային բարեփոխումները Լեռնային Ղարաբաղն ավելի հրապուրիչ են դարձրել արտասահմանցի ներդրողների համար: Այս մասին հայտնել է Լեռնային Ղարաբաղի հանրապետության էկոնոմիկայի նախարար Անդրանիկ Խաչատրյանը:

Նրա խոսքով՝ միջինում ներգրավված ներդրումների ծավալը կազմում է ընդհանուր ներդրումների 10 տոկոսը: Գրանցված է արտասահմանյան մասնակցություն ունեցող 160 ընկերություն: «Որպես արտասահմանյան կապիտալի ներդրման ոլորտ՝ կարելի է առանձնացնել արդյունաբերությունն ու հեռահաղորդակցման ոլորտը: Ընդ որում, եթե տնտեսության կայացման սկզբնական փուլում օտարերկրյա ներդրողները շուկա էին մտնում որպես նոր ընկերությունների հիմնադիրներ, ապա վերջին ժամանակներս նկատվում է համատեղ ձեռնարկություններ ստեղծելու միտում: Օտարերկրյա ներդրումները ներառվում են արդեն գործող տեղական ընկերությունների ընդլայնման համար», - ասել է նախարարը:

Վերջին 10 տարվա ընթացքում Լեռնային Ղարաբաղում կառուցվել է 13 ՀԷԿ

Վերջին 10 տարվա ընթացքում Լեռնային Ղարաբաղում կառուցվել է 13 ՀԷԿ: Այս մասին ասել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարար Անդրանիկ Խաչատրյանը:

Նրա խոսքով՝ դա թույլ է տվել մեծացնել էլեկտրաէներգիայի ծավալները ավելի քան 6 անգամ եւ դուրս գալ էլեկտրաէներգիայի ոլորտում ինքնաբավ մակարդակի:

Այսօրվա դրությամբ էներգետիկայի ոլորտում աշխատում է ավելի քան 2000 մարդ:

«Տնտեսության նոր ուղղություններից մեկը լեռնահանքային արդյունաբերությունն է: Լինելով առավել երիտասարդ ճյուղ՝ այն դարձել է պետական բյուջե հարկային վճարումների խոշորագույն աղբյուրը եւ 1500 աշխատատեղ է ապահովել», - ասել է նախարարը:

ԼՂՀ-ին նվիրված փակ քննարկում ԱՄՆ Կոնգրեսում. բռնությունը հասել է գագաթնակետին

ԱՄՆ Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովը հունվարի 6-ին փակ քննարկում է կազմակերպել՝ նվիրված Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի կարգավորմանը:

Ամերիկայի Հայ Դատի հանձնախմբի կայքը տեղեկացնում է, որ հանդիպմանը մասնակցել են հանձնաժողովի անդամներ, ինչպես նաեւ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ամերիկացի համանախագահ Ջեյմս Ուորիքը:

Հանձնաժողովի նախագահ Էդ Ռոյսն ԱՄՆ նախագահ Բարաք Օբամային կոչ է արել միանալ իրենց եւ հորդորել ԼՂՀ հարցը լուծել խաղաղ ճանապարհով:

«Լեռնային Ղարաբաղում բռնությունը հասել է գագաթնակետին: Ընդամենը մեկ ամիս առաջ մենք լսեցինք, որ Ադրբեջանը կիրառում է ծանր զրահատեխնիկա՝ կոպտորեն խախտելով հրադադարի ռեժիմը: Ինչպես Ուորիքն է ասել, սա սառեցված հակամարտություն չէ, այլ մոռացված հակամարտություն է, որը կարող է դուրս գալ վերահսկողությունից: Այդ պատճառով մենք առաջարկում ենք հեռացնել դիպլոկահարներին առաջնագծից: Պետք է նաեւ հատուկ մենախիզմներ ներդնել: Սա պետք է արվի հնարավորինս արագ, որպեսզի վերջ դրվեն սպանություններին եւ պատերազմական գործողություններին», - ասել է Էդ Ռոյսը:

Նշենք, որ ԱՄՆ Ներկայացուցիչների պալատի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ Էդ Ռոյսը եւ հանձնաժողովի անդամ Էլիոթ Բեյզելը դեռեւս 2015 թվականի աշնանը նամակով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ամերիկացի համանախագահ Ջեյմս Ուորիքին կոչ էին արել Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման հարցում ցուցաբերված կեղծ հավասարության ձախողված քաղաքականությունը փոխելու կառուցողական, հաշվետվողականության վրա հիմնված մոտեցմամբ: Փակ քննարկման մասին հայտնի էր դարձել դեկտեմբերի կեսերին:

Բյուրականի աստղադիտարանը տարիներ անց կարողացել է վերագործարկել 2 մեծ դիտակները

Վիկտոր Համբարձումյանի անվան Բյուրականի աստղադիտարանում 2015-թ-ի ընթացքում հայտնաբերվել են նոր տիրույթներ, որտեղ աստղերը երիտասարդ են կամ նոր են առաջանում: Այս մասին ասաց աստղադիտարանի տնօրեն Հայկ Հարությունյանը՝ ամփոփելով նախորդ տարվա կատարած աշխատանքը:

«Մեր աստղադիտարանում կատարվել են հետազոտություններ աստղառաջացման նոր տիրույթների հայտնաբերման ուղղությամբ, այսինքն այն տեղերը, որտեղ աստղերը դեռ շատ երիտասարդ են կամ նոր են առաջանում: Այս աստղերից մեծ քանակությամբ շիթեր են առաջանում, որը շատ կարելու է հասկանալու համար, թե ինչ ուղղությամբ է գնում զարգացումը: Չարգացման ճանապարհը հասկանալու համար մենք նաև անկայուն աստղերն են ուսումնասիրել, որոնք բռնկվում են, փոփոխվում են», - ասաց Հայկ Հարությունյանը:

Աստղադիտարանի կարելուրագույն ձեռքբերումը, ըստ Հարությունյանի, երկու մեծ դիտակների վերանորոգումն ու արդիականացումն է, որովհետև երկար տարիներ ցանկություն կար՝ դրանք վերաշահագործելու, սակայն ֆինանսական միջոցները չէին հերիքում:

«Նախորդ տարի Բյուրականի աստղադիտարանում բացվեց նաև Տարածաշրջանային աստղագիտական կենտրոնի գրասենյակը, ինչը կարելու է աստղադիտարանի միջազգային ճանաչման համար: Այս պահին կենտրոնին միացել են Իրանը, Հայաստանը, Վրաստանը: Պատմության մեջ առաջին անգամ մենք բանակցություններ ենք սկսել եվրոպական աստղադիտարանների հետ՝ միավորվելու կամ նրանց հետ համատեղ ծրագրեր իրականացնելու համար», - նշեց Հայկ Հարությունյանը:

Ինչ վերաբերում է այցելուներին, նախորդ տարում ավելի քան 70 գիտնական է այցելել աստղադիտարան՝ գիտաժողովների մասնակցելու կամ այնտեղից ուսումնասիրություններ կատարելու նպատակով:

«Այցելուների թիվն էլ մի քանի հազարի է հասնում: Մարդիկ խմբերով գալիս են փոքր դիտակից դիտումներ անելու համար», - հավելեց աստղադիտարանի տնօրենը:

Հարցում. Ադրբեջանցիների 25 տոկոսից քիչն է ԼՂ հակամարտությունը արդիական թեմա համարում

Ադրբեջանական minval.az կայքում հերթական հարցումն է իրականացվել. այս անգամ ընթերցողներին առաջարկվել է պատասխանել հարցին՝ «Ադրբեջանի մասշտաբներում ո՞ր խնդիրներն եք համարում առավել արդիական»:

«Տնտեսություն» պատասխանն ընտրել է հարցվածների 27 տոկոսը (404 մարդ): Ղարաբաղյան հակամարտությունը ամենաարդիական թեման է համարել հարցվածների 23 տոկոսը (359 մարդ): Բարձր գնահը նշել է 18 տոկոսը (267 մարդ), «գործազրկությունը»՝ 11 տոկոսը (158 մարդ):

Մանաթի արժեզրկումը թիվ մեկ խնդիր է համարել 143 մարդ (10 տոկոս): Հանցավորությունը մտահոգել է հարցմանը մասնակցածների 6 տոկոսին (83 մարդ), արտաքին քաղաքականությունը՝ 3 տոկոսին (49 մարդ): Հարցմանը մասնակցել է 1494 մարդ:

Անցկացվել են հայ-բրիտանական երկրորդ ռազմաքաղաքական խորհրդակցությունները

Հայաստանի Հանրապետության և Միացյալ Թագավորության պաշտպանության նախարարությունների միջև պաշտպանական բնագավառում համագործակցության շրջանակներում Լոնդոնում հունվարի 14-ին անցկացվել են հայ-բրիտանական երկրորդ ռազմաքաղաքական խորհրդակցությունները, որին հայկական կողմից մասնակցել է ՀՀ պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալ Դավիթ Տոնոյանի գլխավորած պատվիրակությունը:

Խորհրդակցությունների ընթացքում ամփոփվել են 2015թ. երկկողմ համագործակցության արդյունքները և քննարկվել են հայ-բրիտանական պաշտպանական բնագավառում 2016-2017թ.թ. համագործակցության հեռանկարները: Քննարկումների արդյունքում ՀՀ պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալը և քննարկումների մասնակցող բրիտանական պատվիրակության ղեկավար, Միացյալ Թագավորության միջազգային անվտանգային քաղաքականության տնօրեն Սիք Գրրը (Director International Security Policy, Mr. Nick Gurr) ստորագրել են Հայաստանի Հանրապետության և Միացյալ Թագավորություն պաշտպանության նախարարությունների միջև պաշտպանական բնագավառում 2016-2017

թվականների համագործակցության պլանը: Այն ընդգրկում է համագործակցության մտտ երկու տասնյակ ուղղություններ, որոնք հիմնականում առնչվում են ռազմական կրթությանը եւ վերապատրաստմանը, տարբեր ոլորտներում փորձի փոխանակմանը եւ այլն: ՀՀ Սահմանադրության փոփոխությունների ընդունումից հետո նախատեսվող ՀՀ պաշտպանությանը եւ անվտանգությանը վերաբերող օրենսդրության վերանայման նպատակով, հաշվի առնելով վերոնշյալ ոլորտներում Մեծ Բրիտանիայի խորհրդարանական կառավարման մեծ փորձը՝ համագործակցության պլանով նախատեսվում է խորհրդատվական աջակցություն:

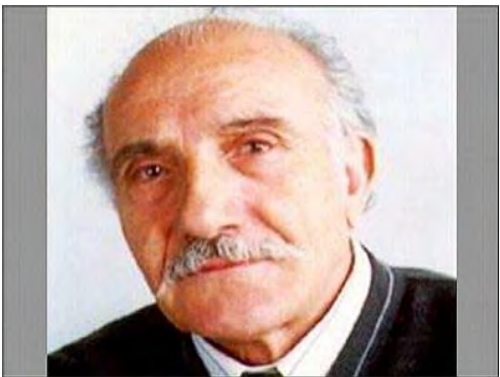
Ռազմաքաղաքական խորհրդակցությունների ամփոփումը իրականացվել է Միացյալ Թագավորության պաշտպանության նախարարության պահեստազորի եւ միջազգային պաշտպանական համագործակցության հարցերով պետական նախարար պարոն Ջուլիան Բրեյզերի (UK Minister of State for Reserves also responsible for International Defence Cooperation Mr. Julian Brazier) հետ հանդիպման ընթացքում:

Նույն օրը տեղի է ունեցել ՀՀ ՊՆ պատվիրակության հանդիպումը ՄԹ ԱԳՆ Արեւելյան Եվրոպայի եւ Կենտրոնական Ասիայի հարցերով դիրեկտորատի տնօրեն Մայքլ Թաթամի (Head of Eastern Europe & Central Asia Directorate, Foreign and Commonwealth Office Mr. Michael Tatham) հետ: Զննարկվել են երկկողմ պաշտպանական համագործակցությանը, միջազգային եւ տարածաշրջանային անվտանգությանը, ինչպես նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությանն առնչվող հարցեր: Մասնավորապես՝ ներկայացվել է զինված դիմակայության իրավիճակը:

Այսօր՝ հունվարի 15-ին, Միացյալ Թագավորության խորհրդարանում նախատեսվում է հանդիպում ՄԹ խորհրդարանի բոլորը կուսակցությունները ներկայացնող Հայաստանի հետ բարեկամության խորհրդարանական խմբի նախագահ, ՄԹ խորհրդարանի անդամ Ստեֆան Փաունդի (Mr. Stephen Pound, MP, Chair, Armenia All-Party Parliamentary Group) հետ:

Պատվիրակության աշխատանքներին իր մասնակցությունն է բերել ՄԹ-ում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանության դեսպանորդ Արմեն Լիոյանը:

Կյանքից հեռացել է ՀՀ վաստակավոր արտիստ Գեորգ Չեպչյանը

Կյանքից հեռացել է ՀՀ վաստակավոր արտիստ Գեորգ Չեպչյանը:

Գեորգ Չեպչյանը ծնվել է 1927 թվականի դեկտեմբերի 10-ին, Դոնի Ռոստով քաղաքում: 1948 թվականին ավարտել է Երեւանի գեղարվեստաթատերական ինստիտուտի

Վարդան Աճեմյանի դեկավարած կուրսը: 1948 թվականին աշխատել է Երեւանի Հակոբ Պարոնյանի անվան երաժշտական կոմեդիայի թատրոնում, այնուհետեւ՝ Պատանի հանդիսատեսի թատրոնում: 1954 թվականից մինչ օրս աշխատել է Գ. Մունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիական թատրոնում:

1971 թվականին արժանացել է ՀՍՍՀ վաստակավոր արտիստի կոչման: Հեղինակ է Վարդան Աճեմյանին նվիրված երկու գրքի: Դասավանդել է Խ. Աբովյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի կուլտուրայի ֆակուլտետի ռեժիսուրայի բաժնում: Հանդես է եկել բազմաթիվ դերերով՝ հայ թատրոնի տարբեր բեմերում, նկարահանվել բազմաթիվ ֆիլմերում:

Ամատունի Վիրաբյան. ՌԳ պետական արխիվի հետ համատեղ կիրապարակի «Կովկասյան ճակատը 1914-1918թթ.» ժողովածուն

Հայաստանի ազգային արխիվը Ռուսաստանի պետական արխիվի հետ համատեղ կիրապարակի «Կովկասյան ճակատը 1914-1918թթ.» ժողովածուն, որը նյութեր է պարունակելու նաեւ Հայոց ցեղասպանության մասին: Այս մասին հունվարի 13-ին կայացած մամուլի ասուլիսին ասել է ՀՀ ազգային արխիվի տնօրեն Ամատունի Վիրաբյանը:

Նրա խոսքով՝ Ազգային արխիվը ավանդաբար շարունակում է համագործակցել այն երկրների հետ, որտեղ Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի մասին շատ նյութեր կան. առաջին հերթին՝ Վրաստանը, Ռուսաստանը եւ Իրանը: «Ֆրանսիայի հետ մենք իրականացնում ենք դեռեւս անցյալ տարի մեկնարկած ծրագիրը, որը շարունակվելու է մինչեւ 2018թ.: Ծրագիրը նվիրված է հայ-ֆրանսիական հարաբերություններին, Առաջին համաշխարհային պատերազմում ֆրանսիական բանակի կազմում հայերի մասնակցությանը եւ դեպի Ֆրանսիա հայերի գաղթին», - նշել է Ամատունի Վիրաբյանը՝ հավելելով, որ իրենք համագործակցում են Ռուսիայի, Բուլղարիայի, Հունաստանի, Սերբիայի եւ Լեհաստանի արխիվների հետ:

Սպիտակ տունը պետք է պատասխանի Արցախի վերաբերյալ տասը հիմնական հարցերի. Հարութ Սասունյան

Երկար տարիներ ի վեր ամերիկահայ համայնքը դժգոհ է Արցախի վերաբերյալ Միացյալ Նահանգների քաղաքականությունից: Այս մասին իր հոդվածում գրում է «Կալիֆորնիա Կուրիեր» թերթի հրատարակիչ եւ խմբագիր Հարութ Սասունյանը՝ հավելելով, որ Սպիտակ տունը պետք է պատասխանի Արցախի վերաբերյալ տասը հիմնական հարցերի:

Նա, մասնավորապես, գրում է.

«Ամեն անգամ, երբ Ադրբեջանը կրակ է բացել Հայաստանի եւ Արցախի վրա, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահ Ջեյմս Ուորիքը եւ նրա նախորդները, թաքնվելով չեզոքության քողի տակ, մեղքը բարդել են հակամարտության երկու կողմերի վրա: Նման անարդար մոտեցումը խրախուսել է Ալիեիին ավելի սաստկացնելու իր հարձակումները:

Նման արյունալի հարձակումները վերացնելու կամ գոնե նվազագույնի հասցնելու համար, Կոնգրեսի 85 անդամներ վերջերս համատեղ նամակ ստորագրեցին, կոչ անելով Օբամայի վարչակազմին իրականացնել հետեւյալ երեք քայլերը երկու երկրների միջեւ սահմանի վերաբերյալ. նախ՝ դուրս բերել դիպլոմատներին, երկրորդ՝ ավելացնել միջազգային մոնիտորների թիվը, եւ երրորդ՝ տեղադրել կրակոցների ուղղությունը ճշտող սարքավորումներ: Չարմանալի չէ, որ Ադրբեջանը մերժել է բոլոր երեք առաջարկները, իսկ Հայաստանը, Արցախը եւ Մինսկի խմբի միջնորդները (Ֆրանսիա, Ռուսաստան եւ Միացյալ Նահանգներ) ընդունել են դրանք:

ԱՄՆ Ներկայացուցիչների պալատի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ Էդ Ռոյսն անցյալ շաբաթ դռնփակ ճեպագրույց ունեցավ դեսպան Ուորիքի հետ, իր եւ կոնգրեսական Էլիոթ Էնգելի կողմից նախաձեռնած առաջարկների իրականացման կապակցությամբ: Մինչեւ այդ դռնփակ հանդիպման կայացումը, Ամերիկայի Հայ Դատի հանձնախումբը տարածել էր տասը հարցեր դեսպան Ուորիքի համար: Քանի որ հայտնի չէ՝ այդ հարցերը բարձրացվել են կոնգրեսական ճեպագրույցի ընթացքում, թե ոչ, ապա պետք է խնդրել Օբամայի վարչակազմին հրապարակավ արձագանքել այդ տասը հարցերին, որպեսզի բոլորը տեղյակ լինեն Արցախյան հակամարտության վերաբերյալ նրա դիրքորոշմանը:

Պաշտոնական պատասխանի ստացումն ապահովելու համար եւ առաջարկում են այս հարցերը տեղադրել Մայիտակ տան կայքէջի «Առաջարկություններ» բաժնում: Կայքում նշված է, որ Օբամայի վարչակազմը 60 օրվա ընթացքում հանդես կգա պաշտոնական պատասխանով ցանկացած առաջարկության վերաբերյալ, որը տեղադրվելուց հետո 30 օրվա ընթացքում կհավաքի 100 հազարից ավելի ստորագրություն: Ադրբեջանցիներն արդեն օգտվել են այս բացառիկ հնարավորությունից՝ Մայիտակ տան կայքում տեղադրելով երկու հակահայկական առաջարկության, որոնք համապատասխանաբար հավաքել են 105686 եւ 126828 ստորագրություն: Ինչպես եւ սպասվում էր, Մայիտակ տունը հանդես է եկել հայտարարությամբ ի պատասխան ադրբեջանական երկու առաջարկությունների: Ստորեւ ներկայացված են Ամերիկայի Հայ Դատի հանձնախմբի տասը հարցերը, որոնք որպես

առաջարկություն պետք է տեղադրել Մայիտակ տան կայքէջում.

1) Ի՞նչ հատուկ քայլեր է ձեռնարկել (եթե այդպիսիք կան) Միացյալ Նահանգների կառավարությունը, ապահովելու համար Ռոյս-Էնգելի խաղաղության հաստատմանն ուղղված առաջարկները, մասնավորապես դիպլոմատների չտեղակայման, դիտորդների ավելացման եւ շփման գծի երկայնքով կրակոցների ուղղությունը ճշտող համակարգերի տեղադրման վերաբերյալ համաձայնության գալու առնչությամբ:

2) ԱՄՆ Պետդեպարտամենտը շատ համարձակ եւ բացահայտ էր, թե իր կարծիքով, հայկական կողմը ինչ զիջումների պետք է գնա: Արդյոք ԱՄՆ կառավարությունը պատրաստ է այս հանրային դիվանագիտությանը համապատասխան նույնքան բացահայտ եւ հստակ պահանջներ ներկայացնել Ադրբեջանին:

3) Որո՞նք են այն հատուկ փաստերը, իրավական փաստարկները եւ քաղաքական նկատառումները, որոնք հանգեցրել են մեր կառավարության կողմից Կոսովոյի, սակայն ոչ Լեռնային Ղարաբաղի, պաշտոնական ճանաչմանը:

4) Արդյոք Ադրբեջանի կառավարության ներքին հայաձայնների եւ կոռուպցիայի մասին տվյալները որեւէ կերպ ազդո՞ւմ են, թե ինչպես է մեր կառավարությունը նայում Ադրբեջանի ձգտմանը՝ տարածելու իր իշխանությունը Լեռնային Ղարաբաղի վրա:

5) Ինչո՞ւ Ադրբեջանի կողմից Ջուդայի միջնադարյան հայկական գերեզմանատան լիովին փաստագրված (եւ տեսանկարահանված) ոչնչացումը այդպես էլ երբեք չնշվեց Պետդեպարտամենտի Մարդու իրավունքների կամ կրոնական ազատության մասին զեկույցներում:

6) Ո՞րն է ԱՄՆ կառավարության ներկայիս պահանջը (եթե այդպիսին կա) ազատ արձակված եւ մինչ օրս չզոջացող կացնահարող մարդասպան Ռամիլ Սաֆարովին կրկին բանտարկելու վերաբերյալ:

7) Ո՞րն է ԱՄՆ քաղաքականությունը Ադրբեջանի կառավարության կողմից ԱՄՆ-ի հայկական ծագում ունեցող քաղաքացիների ճանապարհորդական սահմանափակումների վերաբերյալ:

8) Ինչպիսի՞ն է ԱՄՆ քաղաքականությունը ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրների, հատկապես Թուրքիայի նկատմամբ, որը արդի հարձակողական զենքեր է վաճառում կամ փոխանցում Ադրբեջանին:

9) Ի՞նչ հատուկ սահմանափակումներ գոյություն ունեն ճանապարհորդության եւ կապի առնչությամբ Միացյալ Նահանգների քաղաքացիների եւ պաշտոնատար անձանց եւ Լեռնային Ղարաբաղի միջեւ: Ի՞նչ հիմնավորումներ կան այս ազատությունների որեւէ սահմանափակման համար: Որո՞նք են նման սահմանափակումների (եթե այդպիսիք կան) թվացյալ օգուտները:

10) Ձեր կարծիքով, ի՞նչ օգուտներ են հետապնդվում (եթե այդպիսիք կան) ԱՄՆ պաշտոնական հանրահայտ զսպվածությամբ՝ Ադրբեջանի բացահայտ հակահայկական ստորանքները, սպառնալիքները եւ միջասահմանային հարձակումները վիճարկելիս:

Կարծում են, որ լայն հնչեղություն ստացած առաջարկությունը կարող է 100 հազարից շատ ավելի ստորագրություն հավաքել Մայիտակ տան կայքում տեղադրման օրվանից 30 օրվա ընթացքում, հատկապես, եթե նշանավոր անձանց բազմաթիվ հետեւորդները նեցուկ կանգնեն այս առաջարկությանը:

Թարգմանությունը՝ Ռուզաննա Ավագյանի

Լեւոն 1-ինի կիլիկյան ոսկյա մետաղադրամը վաճառվել է 40 հազար դոլարով

Կիլիկիո արքա Լեւոն Առաջինի (1198-1219թթ.) գահակալության ժամանակաշրջանին պատկանող հայկական ծայրաստիճան հազվագյուտ ոսկյա մետաղադրամն օկլայն աճուրդում վաճառվել է 40 հազար ԱՄՆ դոլարով: Այս մասին տեղեկացնում է Cngcoins.com կայքը:

Մետաղադրամի տրամագիծը 19.5 միլիմետր է, քաշը՝ 2.46 գրամ: Մետաղադրամի մի կողմում պատկերված է Լեւոն Առաջինը՝ առյուծի գահին բազմած, ձախ ձեռքին՝ ջրաշուշան, իսկ աջին՝ խաչ: Մետաղադրամի հակառակ կողմում հետեւի թաթերի վրա կանգնած երկու առյուծներ են՝ կաթողիկոսի խաչով:

Աճուրդի դրված մետաղադրամը ներկայացվել է Լոուրենս Ադամսի «Արարատյան հավաքածուից»: Լոտի մեկնարկային գինը 50 000 դոլար էր: Մետաղադրամը վաճառվել է նախորդ շաբաթ: Գնորդը հայտնի չէ:

Կյանքից հեռացել է անվանի պետական գործիչ Խաժակ Դրամփյանը

Հունվարի 17-ին 93 տարեկան հասակում կյանքից հեռացել է ԽՍՀՄ անվանի պետական քաղաքական գործիչ, ՀԽՍՀ ավտոտրանսպորտի նախկին նախարար Խաժակ Անդրանիկի Դրամփյանը:

Խ. Ա. Դրամփյանը ծնվել է 1922 թ. դեկտեմբերի 23-ին, Արմավիրի մարզի Նալբանդյան (Նոր Շահրիար) գյուղը:

Լավ կրթություն ստանալու նպատակով նախ սովորում է Երեւանի Մշակույթի անվան միջնակարգ դպրոցում, ապա մինչև Հայրենական պատերազմի սկիզբը ավարտում Երեւանի պետական էլեկտրամեխանիկական տեխնիկումը: Պատերազմի առաջին իսկ օրերին Վրաստանում հատուկ դասընթաց անցնելուց հետո տասնիննամյա Խաժակին ուղարկում են Հյուսիսկովկասյան ճակատի 43-րդ հատուկ հրաձգային գունդ՝ որպես դասակի հրամանատարի տեղակալ: Մոզդոկի համար մղվող մարտում, 1942-ի դեկտեմբերին Դրամփյանը վիրավորվում է:

Չապաքինվող վերքով եւ ցրտահարված ոտքերով գրեթե մեկ տարի պառկելով նախ մերձճակատային հոսպիտալում, ապա՝ Բաքվի Արմենիկենտ թաղամասի զինվորական հիվանդանոցի վերածված հայկական դպրոցում, եւ հետագայում Երեւանի Թոխմախի հոսպիտալում՝ Դրամփյանը գորացրվում է 1943-ի վերջին՝ որպես ոչ պիտանի զինվորական ծառայության համար: 1951-1953թթ. Դրամփյանը երկրորդ անգամ է գորակոչվում Սովետական բանակի շարքերը՝ որպես պահեստային սպա՝ հատուկ առաջադրանքով՝ կապված բանակում նոր ստրատեգիական զենքի ձեռք բերման հետ:

Չինվորական ծառայությունից վերադառնալուց հետո Խ Ա. Դրամփյանը անցնում է կուսակցական աշխատանքի: Աշխատում է կուսակցության Լենինյան շրջկոմի տրանսպորտի ու արդյունաբերական բաժնում որպես բաժնի վարիչ, այնուհետեւ ուսման է անցնում Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմին կից բարձրագույն պարտիական դպրոցում: Ուսումն ավարտելուց հետո 1957-1960 թթ աշխատում է ՀԿԿ Կենտրոնական կոմիտեի համակարգում՝ արդյունաբերության եւ տրանսպորտի բաժիններում, կուսակցական մարմիններում՝ որպես հրահանգիչ, այնուհետեւ՝ պատասխանատու կազմակերպիչ: Չթողնելով աշխատանքային գործունեությունը՝ 1955 թ. Խ. Դրամփյանը սովորում է Երեւանի պետական համալսարանի տնտեսագիտական ֆակուլտետի երեկոյան բաժնում, որն ավարտելուց հետո էլ 1960 թ. ստանում է արդյունաբերության ոլորտում տնտեսագետի դիպլոմ: 1960թ. Խ.Ա.Դրամփյանը առաջադրվում է

պատասխանատու աշխատանքի՝ կուսակցության Իջևանի շրջկոմի առաջին քարտուղարի պաշտոնի, որտեղ եւ աշխատում է ավելի քան չորս տարի:

1964թ. Խ. Դրամփյանը կրկին աշխատանքի է անցնում ՀԿԿ Կենտրոնական կոմիտեի ապարատում եւ մինչև 1967 թ. աշխատում այնտեղ որպես Կենտկոմի գործերի կառավարիչ: Սկսած 1967 թ. Խ. Դրամփյանը անցնում է տնտեսական աշխատանքի: Նշանակվում է ավտոտրանսպորտի նախարարի տեղակալ, որտեղ եւ աշխատում է մինչև 1971 թ.: 1971-ից մինչև 1978թ. աշխատում է որպես Գազիֆիկացիայի գլխավոր վարչության պետ:

Սկսած 1978 թ. Խ. Դրամփյանը ավելի քան 10 տարի աշխատում է հանրապետության ավտոտրանսպորտի նախարարի պաշտոնում: Դրամփյանի գործունեությունը ավտոտրանսպորտի նախարարի պաշտոնում կապված է լուրջ բարեփոխումների եւ հանրապետության ավտոտրանսպորտի զարգացման հետ: 70-ական թվականների վերջերին ավտոտրանսպորտը, հատկապես ուղեւորատար ծառայությունը գտնվում էին դժվարին իրադրության մեջ:

Համեմատաբար կարճ ժամանակահատվածում Խ. Դրամփյանին հաջողվեց արմատականորեն լուծել այդ խնդիրների մեծ մասը: Միայն 1980-1990-ական թթ. կառուցվեցին եւ վերակառուցվեցին ավելի քան 40

ավտոձեռնարկություններ, որոնց համար ծախսվեց ավելի քան 450 մլն ռուբլի կապիտալ ներդրում:

Թռչակի անցնելուց հետո՝ 1989 թվականի դեկտեմբերի 25-ին «Գիտելիք» գիտալուսավորչական հասարակական կազմակերպության վարչության հրամանով Խ. Դրամփյանը նշանակվում է գործերի կառավարչի պաշտոնին, իսկ 1990 թ.՝ տնտեսության եւ ֆինանսների հարցերով տնօրենի տեղակալ: Այդ պաշտոնում նա աշխատեց մինչեւ 2002 թվականը՝ շուրջ 12 տարի: 1991 թվականից մինչեւ 2002 թվականը աշխատել է նաեւ Հայկական բաց համալսարանում (ներկայիս՝ Լորիս Քալաշյանի անվան հայկական բաց համալսարան):

Հեղինակել է երկու գիրք՝ «Արարման բերկրանքը», (Երեւան, 2007 թ., 320 էջ) եւ «Մտորումներ անցյալի եւ ապագայի մասին» (Երեւան, ՎՄՎ-Պրինտ, 2010 թ., 500 էջ), ուր կիսվում է իր հուշերով, օգտակար խորհուրդներով ու բազմամյա փորձով:

Խ. Դրամփյանը բազմիցս ընտրվել է հանրապետության Գերագույն սովետի եւ Երեւանի քաղաքային սովետի դեպուտատ, ավելի քան 30 տարի անընդմեջ ընտրվել է Հայաստանի կոմկուսի բարձրագույն մարմինների շարքերում: Եղել է Կենտկոմի անդամ եւ անդամության թեկնածու, վերահսկիչ հանձնաժողովի անդամ: Նա ընտրվել է Սովետական Միության Կոմունիստական կուսակցության 22-րդ համագումարի պատգամավոր:

Երկու անգամ պարգևատրվել է հանրապետության Գերագույն սովետի պատվոգրով:

Ախալքալաքը Նինոծմինդայի հետ միասին խորհրդարանում կունենա մեկ պատգամավոր, նախկին երկուսի փոխարեն

Վրաստանի խորհրդարանի կողմից ընդունված նոր Ընտրական օրենսգրքի համաձայան Ախալքալաքը միավորվում է Նինոծմինդայի հետ, որտեղ երկու տարբեր շրջաններ խորհրդարանում ներկայացված կլինեն միայն մեկ մեծամասնական պատգամավորով նախկին երկուսի փոխարեն, հաղորդում է «Ջավախք մեդիան» հավելելով, որ այդ փոփոխություններով, տարբեր շրջաններ մեծամասնական ընտրատարածքով միացվում կան էլ հակառակը բաժանվում են իրարից:

Նշվում է, որ կարծիք կա, որ աղբրեջանաբնակ Մառնեուլի շրջանը հակառակը մեկը բաժանում երկու ընտրատարածք են դարձնում:

Այս ամենից ելնելով հստակ կարելի է ասել, որ տվյալ օրինագիծը հակաժողովրդավարական է եւ հիմնականում ոտնահարում է Ջավախքի հայ ազգաբնակչության

իրավունքները: Այս ամենից կարելի է նաեւ մի եզրակացություն անել եւս, որ Վրաստանի նոր իշխանություններն անտեսում են ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության ամենամյա զեկույցը, որտեղ կոչ էր արվում Վրաստանին ավելացնել ազգային փոքրամասնությունների թիվը երկրի խորհրդարանում, ինչպես նաեւ Եվրոպական միության բոլոր խորհրդատվությունները, որոնք վերաբերվում են ազգային փոքրամասնություններին եւ տվյալ խնդրին: Նշենք, որ Վրաստանում ընտրական օրենսգիրքն ընդունվել է 2015 թվականի նոյեմբերին:

Բաքվի հայության դեմ իրականացված կոտորածը մինչ օրս համարժեք գնահատական չի ստացել. ԼԳՀ ԱԺ

Բաքվի հայության դեմ իրականացված կոտորածը մինչ օրս համարժեք գնահատական չի ստացել: Այս մասին հայտարարություն է տարածել ԼԳՀ Ազգային ժողովի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովը՝ Բաքվի հայ բնակչության զանգվածային ջարդերի 26-րդ տարեկիցի կապակցությամբ:

Հայտարարության մեջ, մասնավորապես, ասվում է. «1990թ. հունվարի 13-19-ը Բաքվում աղբրեջանական իշխանությունների կողմից կազմակերպվել ու իրականացվել է հայ բնակչության զանգվածային կոտորած: Միայն իր ազգային պատկանելության համար տեղի շուրջ քառորդ միլիոն հայությունը ենթարկվել է բռնությունների, կոտորածի ու տեղահանման, ինչի հետևանքով քաղաքն ամբողջությամբ հայաթափվել է: Թալանի ու բռնագրավման է ենթարկվել Բաքվի հազարավոր հայ բնակիչների անշարժ ու շարժական գույքը: Բռնություններին զոհ է գնացել ավելի քան 400 հայ, որի մասին վկայում են միջազգային իրավապաշտպան կազմակերպությունները:

Այդ օրերին Բաքվում տեղի ունեցած բռնությունները 1988թ. փետրվարին Մումզայիթում, իսկ այնուհետև՝ Աղբրեջանի հայաշատ այլ բնակավայրերում չղատապարտված ջարդերի շարունակությունն էին, որոնք իրականացվել են ԽՍՀՄ ղեկավարության ինստիտուտի եւ թողտվության պայմաններում ու Աղբրեջանի իշխանությունների կողմից պետական մակարդակով տարածվել նաեւ Լեռնային Ղարաբաղում:

Աղբրեջանի իշխանությունները ոչ միայն նենգափոխում են «սեւ հունվարի» էությունը, այլև լռության ու մոռացության են մատնում «երեք ջարդերի մայրաքաղաքի» պատմությունը՝ փորձելով կոծկել Բաքվում 1905թ., 1918թ. եւ 1990թ. կոտորածների ու աղբրեջանահայության հանդեպ

իրականացրած ցեղասպանության քաղաքականության ակնհայտ հետեւանքները:

Բաքվի հայության դեմ իրականացված սոսկալի կոտորածը մինչ օրս համարժեք գնահատական չի ստացել: Ավելին, վերջին քսանվեց տարիներին օգտվելով անպատժելիությունից՝ Ադրբեջանի ղեկավարությունը հետեւողականորեն իրականացնում է հայատյացության պետական քաղաքականություն, որն ուղեկցվում է զինադադարի պարբերաբար խախտումներով եւ պատերազմի վերսկսման սպառնալիքներով:

Հարգելով Բաքվի ջարդերին ու բռնատեղահանությանը զոհ գնացած անմեղ հայերի հիշատակը ու դատապարտելով այլատյացության, ծայրահեղականության եւ ահաբեկչության ցանկացած դրսևորում՝ ԼՂՀ Ազգային ժողովի արտաքին հարաբերությունների մշտական հանձնաժողովը.

վերահաստատում է, որ Բաքվի ջարդերը լիովին համապատասխանում են ՄԱԿ-ի 1948թ.

«Ցեղասպանության հանցագործությունը կանխելու եւ պատժելու մասին» կոնվենցիայով սահմանված ցեղասպանության հանցագործության իրավական ձեւակերպմանը,

պնդում է, որ Լեռնային Ղարաբաղի (Արցախի) Հանրապետությունը հետեւողական է լինելու, որպեսզի ադրբեջանահայության ցեղասպանությունը կազմակերպողներն ու իրականացնողները, համաձայն միջազգային նորմերի, ենթարկվեն պատասխանատվության,

կոչ է անում քաղաքակիրթ աշխարհին եւ խորհրդարանական կառույցներին՝ դատապարտել Բաքվի հայ բնակչության զանգվածային ջարդերը, դրանց տալ իրավական գնահատական:

2015-ին Հայաստանի զինված ուժերում եւ ԼՂՀ ՊԲ-ում գրանցվել է 57 մահ. Արժրուն Հովհաննիսյան

2015թ. ընթացքում ՀՀ զինված ուժերում եւ ԼՂՀ ՊԲ-ում գրանցվել է զինվորական ծառայություն անցնելու հետ կապված 57 մահ: Այս մասին Facebook-ի իր էջում գրել է Հայաստանի պաշտպանության նախարարի մամուլի խոսնակ Արժրուն Հովհաննիսյանը:

«Հաշվի առնելով դաշտում հնչող տարատեսակ թվերը, երբեմն դրանց հանիրավի շահարկումը որոշեցինք ներկայացնել ՁՈՒ-երում 2015թ. գրանցված մահերը ըստ պատճառների: Տվյալները ամփոփված են հաշվի առնելով

նաեւ քննության գործընթացները, հստակ որակումները եւ այլն:

2015թ. ընթացքում ՀՀ զինված ուժերում եւ ԼՂՀ ՊԲ-ում գրանցվել է զինվորական ծառայություն անցնելու հետ կապված 57 մահ, որոնց հիմնական պատճառներն են՝ հակառակորդի կողմից շփման գծում սպանությունները (դիպուկահարների կրակոցներ, դիվերսիոն եւ այլ գործողություններ)՝ 38 մահ,

ավտովթար՝ 2,

հիվանդություն՝ 2,

սպանությունը՝ 1,

ինքնասպանություն եւ ինքնասպանության հասցնելու դեպքեր՝ 6,

դժբախտ պատահարներ՝ 4,

մարտական ծառայություն կրելու կանոնների խախտման հետեւանքով՝ 3,

սկանի պայթյուն՝ 1»,-գրել է նա:

Տնտեսագետ. Հայաստանի թիվ մեկ ռազմավարական գործընկերը Ռուսաստանը չէ, այլ Իրանը

Հայաստանի թիվ մեկ ռազմավարական գործընկերը Ռուսաստանը չէ, այլ Իրանը: Այդ մասին հունվարի 20-ին «Իրանի նկատմամբ պատժամիջոցների վերացման տնտեսական, քաղաքական եւ էներգետիկական հետեւանքները Հարավային Կովկասի վրա» թեմայով քննարկմանն ասել է Արտակ Մանուկյանը:

Նրա խոսքով, Լեռնային Ղարաբաղում հակամարտության առկայության պայմաններում Իրանը մեկն է այն սուբյեկտներից, որոնք իրականում շահագրգռված են ստատուս-քվոյի պահպանմամբ, որպեսզի Ադրբեջանին թույլ չտան հեշտ իրականացնել իր մտադրությունները:

«Երբ նավթի գներն ընկնում են, այդ ոլորտում խաղացողներն ու ներդրումները եւս կրճատվում են, ինչը սահմանափակում է այդ սպարանքի առաջարկը եւ բարձրացնում է զինը: Այո, Իրանը մտնում է նավթային շուկա, բայց շատ անբարենպաստ պայմաններում: Այստեղ ավելի շուտ պետք է տեսնել ԱՄՆ-ի եւ ԵՄ-ի հակամարտությունը Ռուսաստանի հետ, այսինքն հասկանալի է, որ դա նաեւ լրացուցիչ ճնշում է գործադրում Ռուսաստանի տնտեսության վրա», - նշել է Մանուկյանը՝ պարզաբանելով, որ Իրանն ու Ռուսաստանը որոշ ուղղություններով անմիջականորեն մրցակցում են իրար հետ:

ԵՄԽՎ-ն մերժեց Ուոլթերի հակահայկական զեկույցը

ԵՄԽՎ-ում հունվարի 26-ին կայացել է բրիտանացի պատգամավոր Ռոբերտ Ուոլթերի «Լեռնային Ղարաբաղում եւ Ադրբեջանի մյուս օկուպացված տարածքներում բռնության աճը» թեմայով զեկույցի քվեարկությունը: 66 պատգամավոր կողմ է քվեարկել զեկույցին, 70-ը՝ դեմ, 45-ն էլ ձեռնպահ են մնացել: Բանաձեռի նախագիծը մերժվել է: Հիշեցնենք, որ ԵՄԽՎ ձմեռային նստաշրջանում այսօր՝ հունվարի 26-ին, քննարկվում է բրիտանացի պատգամավոր Ռոբերտ Ուոլթերի «Բռնության աճը Լեռնային Ղարաբաղում եւ Ադրբեջանի այլ գրավյալ տարածքներում» եւ բոսնիացի պատգամավոր Միլիցա Մարկովիչի «Ադրբեջանի սահմանամերձ շրջանների բնակիչները միտումնավոր գրկված են ջրից» զեկույցները: Եվրոպայի միավորված ձախերի, սոցիալիստների ու Եվրոպական ժողովրդական կուսակցության ներկայացուցիչները դեմ են արտահայտվել հակահայկական զեկույցներին:

ԵՄԽՎ-ն ընդունեց Մարկովիչի հակահայկական զեկույցը

ԵՄԽՎ-ում հունվարի 26-ին կայացել է բոսնիացի պատգամավոր Միլիցա Մարկովիչի «Ադրբեջանի սահմանամերձ շրջանների բնակիչները միտումնավոր գրկված են ջրից» թեմայով հակահայկական զեկույցի քվեարկությունը: 98 պատգամավոր կողմ է քվեարկել զեկույցին, 71-ը՝ դեմ, 40-ն էլ ձեռնպահ են մնացել: Բանաձեռի նախագիծն ընդունվել է: Ավելի վաղ ԵՄԽՎ-ն քվեարկությամբ մերժել էր մյուս հակահայկական նախաձեռնության՝ բրիտանացի պատգամավոր Ռոբերտ Ուոլթերի «Բռնության աճը Լեռնային Ղարաբաղում եւ Ադրբեջանի այլ գրավյալ տարածքներում» թեմայով բանաձեռի նախագիծը: Եվրոպայի միավորված ձախերի, սոցիալիստների ու Եվրոպական ժողովրդական կուսակցության ներկայացուցիչները դեմ են արտահայտվել հակահայկական զեկույցներին:

Հայաստանցի 107 գիտնական դրամաշնորհ կտանա ՀՕՖ-ից

Հունվարի 27-ին 32 խմբում ընդգրկված հայաստանցի 107 գիտնականներ դրամաշնորհներ կտանան Հայ օգնության ֆոնդից՝ կենսաբանության, ֆիզիկայի, քիմիայի, կենսատեխնոլոգիայի, աստղագիտության եւ այլ ոլորտներում գիտական հետազոտություններ իրականացնելու համար: ՀՕՖ-ից հայտնում են, որ մրցույթին, որ իրականացվում է 2001 թվականից, այս տարի ներկայացված 244 գիտական հայտերից ԳԿՀԱՀ հետազոտական խորհուրդը հաղթող է ճանաչել 32-ը: Գիտական խմբերի ղեկավարներից 18-ը մինչև 35 տարեկան երիտասարդներ են, 13-ը՝ կանայք: Հաղթողներին ընտրում է ԱՄՆ-ում գործող

փորձագիտական հանձնախումբը: Դրամաշնորհի գումարը կազմում է 5000 դոլարին համարժեք դրամ: Ի լրումն ԳԿՀԱՀ-ի տրամադրած դրամաշնորհների, ՀՀ նախագահի հովանու ներքո իրականացվող երիտասարդ գիտնականների աջակցության ծրագրի եւ Հայաստանի երիտասարդական հիմնադրամի համագործակցության շնորհիվ այս տարի 5 դրամաշնորհ է տրամադրվել երիտասարդ գիտնականների ղեկավարությամբ գործող հետազոտական խմբերին: Այսպիսով՝ 2013-ին սկսված համագործակցության շնորհիվ տրամադրվող դրամաշնորհների թիվը դարձել է 12: Այս տարի դրամաշնորհներից 15-ը տրամադրվել է կյանքի մասին գիտությունների՝ կենսաբանության, կենսատեխնոլոգիայի, կենսաքիմիայի, 7-ը ֆիզիկայի, 3-ը աստղաֆիզիկայի, 1-ը քիմիայի, 1-ը բիոմեխանիկայի, 1-ը երկրի մասին գիտության, 1-ը գրականության, 1-ը պատմության, 1-ը հնագիտության, 1-ը տնտեսագիտության ոլորտներում հետազոտություններ իրականացնելու համար: Անցած 16 տարիների ընթացքում ԳԿՀԱՀ հետազոտական խորհրդին ներկայացվել են մոտ 2000 դիմում-առաջարկներ: Դրամաշնորհներ են ստացել 404 գիտական խմբեր, որոնցում ընդգրկված են եղել 1545 գիտնականներ: Ծրագրի դրամաշնորհային ընդհանուր գումարը կազմել է 2 մլն 20 հազար դոլար:

Արևմտյան Հայաստան

Թուրքիայի հերթական հայկական եկեղեցին է գանձագողերի պատճառով քանդվում

Թուրքիայի Երզնկայում 1800-ականներին կառուցված Սուրբ Աստվածածին եկեղեցին գանձ որոնողների գործողությունների հետևանքով վերածվել է ավերակների: Ինչպես տեղեկացնում է Ստամբուլի հայկական «Ակոս»-ը, երկար տարիներ բախտի քմահաճույքին մնացած եկեղեցին վերջին օրերին գանձ որոնողների այցելության վայր է դարձել: Մեծ վնասների ենթարկված շինության պահպանության ուղղված անվտանգության ոչ մի քայլ չի իրականացվել: Միայն ժանդարմերիայի կողմից եկեղեցու դռանը փակված է տեղադրվել: Գանձ որոնողների գործողությունների հետ կապված հետաքննություն չի սկսել: Երզնկայի Դեղիբնենքոյի բնակիչներից Թուրքա Գյուլուները կապ է հաստատել «Ակոս»-ի հետ եւ պատմել եկեղեցու վիճակի մասին:

Եկեղեցին օրակարգում հայտնվել էր հինգ տարի առաջ, երբ եկեղեցու սրբապատկերները գողացվել էին: Թողա Գյուլումը, ով գրադվում է եկեղեցու պահպանության հարցով, հայտնել է, որ եթե անվտանգության միջոցառումներ չիրականացվեն, ապա նույնը կրկնվելու է: Նա նշել է, թե վերջին շրջանում գանձ որոնողների հետաքրքրության կենտրոնում հայտնված եկեղեցու դռանը ժանդարմերի փական է դրել, սակայն սա գանձ որոնողներին չի վախեցնելու և արգելք չի հանդիսանալու: Նշվում է, որ քաղաքի կենտրոնից 15 կիլոմետր հեռավորության վրա գտնվող Սուրբ Աստվածածին եկեղեցին վերանորոգվելու էր Երզնկայի նահանգապետարանի կողմից: Սակայն նահանգապետի փոփոխությունից հետո դրան ուղղված ոչ մի քայլ չի իրականացվում: Հետազոտության ընթացքում պարզվել էր, որ եկեղեցու երկրորդ հարկում փյուզում կա, սակայն վերանորոգման աշխատանքներից հետո եկեղեցու ընդհանուր շինությունը կարող էր նախկին տեսքն ունենալ:

Վանի Բերկրիի ջրվեժը հրաշք տեսք է ստացել նաև ձմռանը

Վերջին օրերին ցածր ջերմաստիճանի հետևանքով սառել է նաև Վանի Բերկրիի ջրվեժի մի մասը: Այս օրերին Բերկրիի ջրվեժ այցելող տեղացի եւ արտասահմանցի զբոսաշրջիկները հիանում են ջրվեժի հրաշք տեսքով ու լուսանկարվում: Բերկրիի ջրվեժը (ներկայում անվանվում է Մուրադիյե) գտնվում է Բերկրի գետի վրա, որն իր հերթին սկիզբ է առնում Թոնդրակ լեռից, հոսում Վասպուրականի լեռներին գուգահեռ, անցնելով 65 կմ տարածություն եւ թափվում Վանա լիճը: Բերկրիի ջրվեժը գտնվում է Վան քաղաքից 90 կմ հեռավորության վրա:

Թուրքիայում լույս է տեսել համաշխարհային «Գոր» ամսագրի երրորդ համարը

Թուրքիայում լույս է տեսել համաշխարհային «Գոր» ամսագրի երրորդ՝ «Աշուն» համարը: Այս մասին տեղեկանում ենք Akunq.net-ից: Աղբյուրի համաձայն՝ հանդեսի երրորդ համարում տեղ են գտել հայոց լեզվի՝ Համշենի բարբառի վերաբերյալ

լեզվաբանական ուսումնասիրություններ, ինչպես նաև՝ Համշենի մշակույթը ներկայացնող բազմաթիվ անեկդոտներ, բանաստեղծություններ և պատմվածքներ:

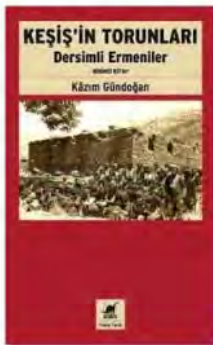
Թուրքիայի մեջլիսում Կարո Փայլանը կոչ է արել դադարեցնել կողավորել հայերին

Թուրքիայի քրդական «Ժողովուրդների դեմոկրատական» կուսակցության հայ պատգամավոր Կարո Փայլանը երկրի խորհրդարանում կոչ է արել դադարեցնել անձնագրերում կիրառել ազգային ու կրոնական պատկանելության մասին կոդերով նշումները:

Թուրքական Demokrathaber կայքի փոխանցմամբ՝ Կարո Փայլանը խորհրդարանում պատմել է, թե մանկուց մշտապես ենթարկվել է կրոնական խտրականության պետական մարմինների հետ շփումներում: «Փոքր տարիքից սկսած, երբ որևէ պետական կառույց էի գնում ու այնտեղ իմ նույնականացման քարտում տեսնում էին, որ քրիստոնյա եմ, սկսում էին խտրականություն ցուցաբերել», - ասել է Կարո Փայլանը՝ կոչ անելով իշխանություններին՝ դադարեցնել ազգային ու կրոնական պատկանելության նշումները անձնագրերում ու նույնականացման քարտերում:

Թուրքիայում լույս է տեսել Քազըմ Գյունդողանի «Քահանայի թոռները. Դերսիմահայեր-1» գիրքը

Թուրքիայում «Իլեթիշիմ» հրատարակչությունը Քազըմ Գյունդողանի հեղինակությամբ լույս է ընծայել «Քահանայի թոռները. Դերսիմահայեր-1» գիրքը: Այս մասին տեղեկացնում է Akunq.net-ը: Աղբյուրի համաձայն՝ սույն գիրքը կազմված է 1937-38 թթ. Դերսիմի կոտորածներից ողջ մնացած վանքցի և զրմեքցի քրիստոնյա հայերի պատմություններից: Այդ տարիներին ռմբակոծվում և սպիրվում է 1915 թ. Հայոց ցեղասպանությունից հետո Դերսիմում կանգուն մնացած

Հավորիի Սուրբ Կարապետ վանքը: Գյուղի այեւիներն ու քահանայի տոհմը ոչնչացվում են, իսկ պատահականությամբ կոտորածից փրկված սակավաթիվ ընտանիքների անդամներն աքսորվում են Թուրքիայի տարբեր բնակավայրեր:

Այս աշխատության մեջ ներկայացված են հենց այդ անհատների պատմությունները: Այդ կորուսյալ հայ քրիստոնյաները ներկայում բնակվում են Սպարտայում, Իզմիրում, Դերսիմում, Բոլուում, Ստամբուլում, Գերմանիայում և Ֆրանսիայում: Գրքի հեղինակը հանդիպել է նրանց հետ և գրի առել նրանց՝ Յեղասպանությունից առաջ անցկացրած կյանքի մասին պատմությունները, Յեղասպանության մասին հուշերը և աքսորի, բռնի վերաբնակեցման, թուրքացման, իսլամացման և ակնհացման ընթացքի մասին նրանց հիշողությունները: Ինչպես գրքում նշում է հեղինակը, Դերսիմը խնդիր էր Օսմանյան պետության համար: Թուրքիայի Հանրապետությունը եւս շարունակեց և շարունակում է Դերսիմի շրջանը խնդիր համարել: Պետության կողմից 1926-1947 թթ. ընթացքում բոլոր ժողովուրդների նկատմամբ տարված թուրքացման և սուննի իսլամացման քաղաքականությունը չափազանց դաժանորեն և ծրագրված կերպով իրականացվեց նաև Դերսիմում:

Դիարբեքիի Սուրում մահացել է ամենահայտնի տարեց հայը

Թուրքիայի Դիարբեքիի Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու բակվում բնակվող 86-ամյա Սարգիս Էքենը մահացել է հիվանդանոցում:

Ինչպես տեղեկացնում է Ստամբուլի հայկական «Ակոս»-ը, Դիարբեքիի հիվանդանոցներից մեկում մահացել է դիարբեքիցիների կողմից սիրված Սարգիս Էքենը:

Սարգիս Էքենը ապրում էր Դիարբեքիի Սուրի շրջանի Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու բակում: Օրեր առաջ Սարգիս Էքենը վատացել էր, եւ քանի որ Սուրի շրջանում փողոց դուրս գալու արգելք է ու բախումներ են, նրան հագիվ են տեղափոխել հիվանդանոց:

Նշենք, որ Սարգիս Էքենը եւ Բայգո Ալաթանը 2014 թվականին, ամուսնությունից 60 տարի անց, Դիարբեքիի հայկական Սուրբ Կիրակոս եկեղեցում իրականացրել էին իրենց պատկառությունը եկեղեցական կարգով: Նրանց պատկառությունը կազմակերպել էր Դիարբեքիի քաղաքապետ Գյուլթան Քըշանաբը: Պատկառությունից 2 ամիս անց մահացել էր Սարգիս Էքենի կինը:

Վանի Աղթամար կղզին գեղեցիկ է նաև ձյան տակ

Ներկայում Թուրքիայի տարածքում գտնվող Վանա լճի Աղթամար կղզին ու Սուրբ Խաչ եկեղեցին յուրահատուկ գեղեցկություն ունեն նաև ձմռանը:

Թեև Աղթամար կղզին ամռանն է դառնում Թուրքիայի արեւելք այցելող զբոսաշրջիկների սիրած վայրը, սակայն ձմեռն էլ ունի այցելուների ոչ փոքր թիվ:

Տխուր հուշ Հրանտ Դինքի ծառայությունից

Ստամբուլի հայկական «Ակոս» շաբաթաթերթի նախկին գլխավոր խմբագիր Հրանտ Դինքը Թուրքիայում հայերի նկատմամբ խտրականությունների մասին ժամանակին իր զինվորական ծառայությունից մի դեպք էր պատմել:

«Հայ լինելու համար կյանքում շատ եմ ենթարկվել խտրականության: Դրանցից մեկն էլ տեղի է ունեցել

Ծառայության ընթացքում: Երդման արարողությունից հետո իմ ծառայակից բոլոր ընկերներին տրվեց ավագ զինվորը կոչումը, իսկ ինձ այդպես էլ զինվոր թողեցին: Երկու երեխաների հայր էի, եւ պետք է որ ինձ այդքան էլ չանհանսգտացնեք այդ անարդարությունը: Սակայն լրջորեն վիրավորվել էի: Երբ բոլոր իմ ծառայակից ընկերները երդումից հետո հանդիպում էին անցկացնում իրենց ընտանիքի անդամների հետ, ես գորանոցի հետեւում արտասվում է...»,-գրել է Հրանտ Դինքը: Նշենք, որ հունվարի 19-ին, լրանում էր Հրանտ Դինքի սպանության 9-րդ տարին:

Թուրքիայում լույս է տեսել Հովսեփ Հայրենիի «Վերին Եփրատի ավազանի հայերը, 1915 թ. եւ Դերսիմը» գիրքը

Աղբյուրի համաձայն՝ սույն հանգամանակից ուսումնասիրության մեջ հեղինակը կենտրոնանում է երեք հիմնական թեմաների վրա: Դրանցից առաջինն անդրադառնում է 20-րդ դարասկզբին Դերսիմի վիլայեթի սահմանների հետ համընկնող Վերին Եփրատի ավազանում բնակվող մեծաթիվ հայության դեմ Արդուլ Համիդի իրականացրած կոտորածների, ինչպես նաև՝ 1915 թ. երիտթուրքերի իրագործած Հայոց ցեղասպանության թեմաներին:

Երկրորդ թեման վերաբերում է այն փաստին, որ հայ քաղաքական կուսակցությունները չէին կանխատեսել Ցեղասպանությունը, և քննվում դրա հետևանքով որևէ կազմակերպված ինքնապաշտպանություն չցուցաբերելու հանգամանքները:

Երրորդ թեման անդրադառնում է Դերսիմի աշխարհագրությանը և Ցեղասպանությունից հետո այստեղ մնացած փոքրաթիվ հայերի փրկվելու հարցում Դերսիմի բնակչության ունեցած դերին:

Գրքում օգտագործված աղբյուրների մեծ մասը կազմում են անձամբ հեղինակի կողմից ժողովված՝ ակնառեսների հայերեն հուշերը, որոնց մեծ մասն առաջին անգամ է հրատարակվում թուրքերեն լեզվով:

Բացի այդ, հեղինակն այս աշխատության մեջ ներկայացնում է, թե սույն տարածքի բնակավայրերում գյուղ առ գյուղ, ինչպես և ում կողմից են իրականացվել կոտորածներն ու Ցեղասպանությունը, և այստեղի որ աշիրերներն են պաշտպանել հայերին:

Հովսեփ Հայրենիին նշելով, թե Հայոց ցեղասպանության հետևանքով հայ և քուրդ ժողովուրդները կորցրել են միասին փրկվելու հնարավորությունը, 1938 թ. Դերսիմի կոտորածը համարում է 1915 թ. Ցեղասպանության շարունակությունը:

Այո, Արաս Օզբիլիսը հայ է, հարցեր ունե՞ք. Թուրք լրագրողը դիմել է թուրք ազգայնամոլներին

Թուրքական Milliyet պարբերականի լրագրող Սերդար Սարրըաղը խիստ տոնով է դիմել այն թուրք երկրպագուներին, ովքեր «Բեշիքթաշ» տեղափոխված հայագի Արաս Օզբիլիսի մասին վիրավորական արտահայտություններ են արել:

Սերդար Սարը նշել է, թե ինքը շատ է ուրախացել, երբ իմացել է, որ Արասի նման ֆուտբոլիստ է վերադառնում Թուրքիա: «Շնորհակալություն «Բեշիքթաշ»-ի նախագահին: Գիտենք, որ այդ հարցով 3 տարի զբաղվել է:

Հիմա գանք Արասին: Նրա հայրը Դիարբեքիի հայերից է, իսկ Արասը ծնվել է Ստամբուլի Բաքրբըրյոյում եւ մանուկ տարիքում մեկնել է Հոլանդիա: Լինելով հայ՝ բնական է, որ ընտրել է Հայաստանի հավաքականը: Կարող էր նաև Թուրքայի հավաքականը ընտրել, սակայն ընտրության իրավունքն իրենն է: Ոչ ոք չի կարող այս հարցում նրան բան ասել: Մի՞թե մենք չենք հպարտանում Մետութ Օզիլով: Ֆուտբոլն ավելի բարձր է, քան ազգությունը: Մեր օրերում ցանկացած ոք կարող է ցանկացած հավաքական ընտրել:

Այո՞, Արաս Օզբիլիսի հայ է: Ինչ-որ մեկն առարկություն ունի՞: Ես էլ թուրք լրագրող եմ: Ռիբերին էլ ֆրանսիացի մահմեդական է: Էյնշտեյնն էլ հրեա-գերմանացի գիտնական էր: Ի՞նչ իմաստ ունի ֆուտբոլում ազգության հետ կապված նման ամոթալի բաներ ասել», - գրել է Milliyet-ի թղթակիցը:

Միլյուրք

Ավտոբալիայում շատերը չեն խոսում իրենց հայկական արմատների մասին. Իրանից Ավտոբալիա գաղթած հայ

Ավտոբալիայում պաշտոնապես այսօր բնակվում է ավելի քան 40 հազար հայ: Սպորտային ամսագրի հրատարակիչ, հայ Ալֆրեդ Մարգարյանն այդ 40 հազարից մեկն է. նա ընտանիքի հետ Ավտոբալիա է տեղափոխվել 1980թ.-ին:

NEWS.am-ի թղթակիցը գրուցել է Ալֆրեդ Մարգարյանի հետ վերջինիս ընտանիքի, Ավստրալիայում հայկական համայնքի ակտիվության մասին:

Պատմեք Ձեր արմատների մասին. ձեր ծնողները Հայոց Յեղասպանությունից փրկվածներն են:

Ոչ, կարելի է ասել՝ իմ նախնիների պատմությունը հասնում է մինչև 1600-ական թթ.: Մենք Իրանի Շահ Աբասի արշավանքներից փրկվածներ ենք: Ինչպես գիտեք, Շահ Աբասն այդ թվականներին այրել է Արաքս գետի ափին գտնվող բոլոր գյուղերն ու քաղաքները՝ սպանելով ոչ արվեստագետ հայերին, այնուհետև հավաքել է բոլոր դերասաններին եւ արհեստավորներին եւ բերել Իրան: Պարսկական բոլոր արհեստները՝ կերամիկա, գորգեր, մանրանկարչություն, ինչ-որ տեղ կապված են իմ նախնիների հետ, որոնց հենց Շահ Աբասն է բերել Իրան:

Մենք Իրանից Ավստրալիա ենք գաղթել 1980թ.-ին: Հետաքրքիր է, որ մենք ինքնաթիռ ենք նստել ապրիլի 24-ին եւ վայրէջք կատարել Միդնեյում ապրիլի 26-ին:

Մեր ընտանիքը ԱՄՆ մեկնելու վիզաներ է ունեցել, քանի որ հայրս ավելի քան 25 տարի աշխատել է ամերիկյան դեսպանատան համար: Սակայն մենք որոշեցինք Ավստրալիա գալ, քանի որ հորեղբայրս Միդնեյում էր արդեն:

Ինչո՞վ եք զբաղվում Միդնեյում:

Ես սպորտային ամսագրի հրատարակիչ եմ: Նախկին եւ ներկայիս հրատարակչություններս մեծ մասամբ վերաբերվում են ռեգբիի լիգային, բասկետբոլին, ավստրալիական ֆուտբոլի առաջնություններին, պոկերին: Ես աշխատել եմ նաև News Ltd-ի համար՝ որպես ստեղծագործական տնօրեն: Բացի դրանից՝ ես սեփական հրատարակչություն ունեմ:

Անդրադառնանք նաև Ավստրալիայում հայկական համայնքին:

Ավստրալիայում հայկական համայնքի թիվը պաշտոնապես 40 հազար է, այնուամենայնիվ, այս թիվը սխալ է, քանի որ շատ հայեր չեն ասում իրենց արմատների մասին: Արդյունքում էլ մեր թվերի մի մասը գնում է իրանցիներին, իրանացիներին, եգիպտացիներին եւ այլն:

Հայերի մեծ մասն ապրում է Միդնեյում, Մելբուռնում եւ Ադելայդում:

Ինչքանո՞վ է Ավստրալիայի հայկական համայնքը կապված Հայաստանի հետ:

Միդնեյում ունենք երկու առաքելական եկեղեցի, 1 կաթոլիկ եւ այլ կրոնների պատկանող: Ունենք նաև Հայ մարմնակրթական ընդհանուր միություն, Հայ Դատ, ANCA, AYP, AGBU: Ավստրալիայում գործում է նաև երկարօրյա հայկական դպրոց եւ երկու կիրակնօրյա դպրոց: Տարիներ առաջ Armenia Weekly շաբաթաթերթը եւ «Գարուն» ամսագիր ունեինք, որոնց աշխատանքներին նաև ես էի մասնակցում: Բացի դրանից մի քանի անվճար ամսագրեր էլ ունեինք: «Եկեղեցո լույս» ամսագիրը դեռևս հրատարակվում է: Մնացածներն էլ կամաց-կամաց վերածվեցին առցանց մամուլի:

Ամեն տարի դեկտեմբերին անցկացնում ենք Նավասարդյան խաղեր եւ յավագույն մարզիկները մասնակցում են Երեւանում անցկացվող Համահայկական խաղերին: Մենք նաև տարին մեկ անգամ փառատոն ենք կազմակերպում:

Ցավոք սրտի, հայ երգիչ-երգչուհիներն այլևս համերգային շրջագայություններով չեն այցելում Ավստրալիա: Թվում է, որ մարդիկ չեն հետաքրքրվում նման համերգներով: Նախկինում ինքս համերգներ կազմակերպում էի այստեղ, բայց հիմա արդեն չէ: Ավստրալիայում ամենամեծ համերգները կազմակերպել են Արա Գեւորգյանը (3000 հանդիսատես) ու Արմենյիկը (1700 հանդիսատես):

Ստամբուլի ընդհատակյա դպրոցում սովորում է ավելի քան 150 հայաստանցի աշակերտ

Ստամբուլ գաղթած հայաստանցիների ավելի քան 150 երեխա է այսօր այցելում Գեղիկփաշայի Հայ Ավետարանչական եկեղեցում գործող ընդհատակյա դպրոց: Այս մասին ասաց դպրոցի համահիմնադիր, տնօրեն Հերիքնազ Ավագյանը:

«Գյրոցի պայմաններն ավելի են բարելավվել: Այսօր երեխաները հնարավորություն ունեն եւ մանկապարտեզ հաճախել, թե՛ դպրոց: Միայն դպրոցում այսօր 150 աշակերտ ունենք: Շատ հայաստանցիներ են նախընտրում իրենց երեխաներին մեր դպրոց ընդունել, քանի որ հայաստանյան ծրագրերով է իրականացվում ուսումը, իսկ հայերի մեծ մասը նպատակ ունի վերադառնալ Հայաստան», - ասաց տիկին Ավագյանը:

Դպրոցը հիմնադրվել է 2003թ.-ին. այն ժամանակ ստամբուլահայ Ալեքս Ուզուրօղլուն եւ Հերիքնազ Ավագյանը դիմել էին Պոլստ Հայոց պատրիարքարանին՝ տարածք հատկացնելու խնդրանքով, սակայն մերժում էին ստացել, որից հետո նրանց տեղ էր տրամադրել Գեղիկփաշայի Հայ Ավետարանչական եկեղեցին: Անօրինական գործող դպրոցին, սակայն, այսօր մեծ օժանդակություն են տրամադրում տեղի հայկական համայնքը, Պոլստ պատրիարքարանը:

«Փորձում ենք կապ հաստատել Ստամբուլի հայկական համայնքի հետ: Մշակութային միջոցառումներ ենք կազմակերպում, տեղի հայերին հրավիրում, որպեսզի մենք էլ ներգրավվենք համայնքի մեջ», - ասաց տիկին Ավագյանը: Նրա խոսքով՝ իրենց համար շարունակում է դժվար մնալ դպրոցի ֆինանսավորումը. ի տարբերություն օրինական գործող հայկական դպրոցների, որոնք հաճախ դրամահավաք են կազմակերպում դպրոցի պահպանման համար, ընդհատակյա դպրոցին ոչ ոք չի գնում. «Մենք

հնարավորություն չունենք դրամահավաքներ կազմակերպելու, հետևաբար գումար ստանալու: Մտիպված ենք մեր միջոցներով, բարի մարդկանց օգնությամբ, ինչպես նաև դպրոց հանախող երեխաների ծնողների վարձատրությամբ հարցը լուծել»:

Հերիքնազ Ավագյանն ուրախությամբ հայտնեց նաև, որ իրենց աշակերտներից մի քանիսն արդեն վերադարձել են Հայաստան եւ այս տարի պաշտարստվում են բարձրագույն ուսումնական հաստատություն ընդունվել:

Ուկրաինայում հայկական գրատպությունն արդեն 400 տարեկան է

2016 թ. հագեցած էր Ուկրաինայի հայկական սփյուռքի համար հիշարժան տարեթվերով, ու այդ կապակցությամբ մենք շատ ծրագրեր ունենք: AnalitikaUA.net –ին տված հարցազրույցում այս մասին պատմել է Ուկրաինայի հայերի միության պատմամշակութային ժառանգության հարցերով հանձնաժողովի ղեկավար Դավիթ Դավթյանը:

Ինչպես նշել է պատմաբանը, Ուկրաինան պատմականորեն միշտ էլ եղել է մի երկիր, որտեղ եղել են մեծ ու կազմակերպված հայկական համայնքներ: «Եվ պատահական չէ, որ հենց Լվովում է 1616 թ. Հովհաննես Կարամաթենցին ստեղծել հայկական տպագրությունը, որը դարձել է հայկական գրատպության չորրորդ կենտրոնը Վենետիկից, Կոնստանդնուպոլսից ու Հռոմից հետո»:

«Այս տարի մենք նշում ենք Ուկրաինայում հայկական գրատպության 400 -ամյակը, ուկրաինահայերի առաջին տպագիր գրքի՝ «Դավիթ եւ Սաղմոս»-ի հոբելյանը:

Սա շատ ուշագրավ տարեթիվ է Ուկրաինայի հայկական սփյուռքի համար, որը վկայում է դրա պատմական ու մշակութային հարստագույն ժառանգության մասին, որը ձեւավորվել է դարերի ընթացքում: Լվովի հայկական տպագրությունը ցույց է տալիս հայկական համայնքի մտքի առաջադիմությունը, նրա արժեքներն ու ներուժը անգնահատելի դերակատարումը համաշխարհային մշակույթում:

Քանի որ սա հիշարժան տարեթիվ է, մենք դեռ անցած տարի ենք սկսել հոբելյանին նվիրված միջոցառումներ անցկացնել: 2015թ. հաջողությամբ մեկնարկել են երկրի բազմաթիվ շրջաններում հայկական գրքի հիմնադրամ ստեղծելու ծրագրերը, որոնք արդեն լավ ավանդույթ են դարձել:

Իսկ այս տարի ծրագրված են տարատեսակ միջոցառումներ, որոնք նվիրված են թե՛ հայկական գրատպության հոբելյանին, թե՛ այլ հիշարժան տարեթվերի»,- հայտնել է Դավթյանը:

Պոլսահայ ոսկերիչն ուզում է աշխատել Հայաստանում եւ օգտվել ԵՏՄ շուկայից

Պոլսահայ ոսկերիչ Եփրեմ (Էֆրիմ) Բաղը ցանկանում է զարգացնել դուստր ձեռնարկություն Հայաստանում եւ օգտվել Եվրասիական տնտեսական միության հնարավորություններից:

Ձեռնարկատերը նշեց, որ, ըստ իր դիտարկումների, Հայաստանից ավելի հեշտ է արտահանել Ռուսաստան, քան Թուրքիայից:

«Կարգ մը խնդիրների հանդիպած ենք սպարանքի ներմուծման-արտահանման փաստաթղթերու հետ, բայց դեռ նոր կսկսենք հոստեղ աշխատել, անոր համար նախ պիտի օրենքները սորվինք», - նշեց նա:

Եփրեմ Բաղը, որը Ստամբուլում BaG Jewellery ընկերության խորհրդի նախագահն է, Հայաստանում արդեն իսկ բացել է Patil A ընկերությունը, որտեղ աշխատում է շուրջ 20 հոգի, իսկ հեռանկարում ցանկանում է այդ թիվը հասցնել 100-ի:

«Կը մտածեմ ինչու՞ Հայաստանին մեջ ալ չաշխատինք, աշխատատեղ չբանանք: «Մերիդիան» ազատ առևտրի գոտիին պայմանները (մաքսատուրքերից ու հիմնական հարկերից ազատումը՝ Հայաստանից արտահանման դեպքում - խմբ) մեզի կը հետաքրքրեն, ու նախնական պայմանավորվածություն ունինք հոնտեղ գործ բանալու, հաւանաբար՝ 2016-ին», - հավելեց նա:

Նշենք, 2015 թ հոկտեմբերին Եփրեմ Բաղը, պոլսահայ ոսկերիչների պատվիրակության կազմում, մասնակցել է «Yerevan Show – 2015» ցուցահանդեսին՝ «Մերիդիան» էքսպո-կենտրոնում:

«Ժողովուրդ». Գաղտնիության պայմաններում բացվել է Քրոք Քրքոբյանի կտակը

«Ժողովուրդ» թերթը գրում է. «Օրերս գաղտնիության պայմաններում բացվել է ամերիկահայ միլիարդատեր, ՀՀ ազգային հերոս Քրոք Քրքոբյանի կտակը: Ամերիկահայ աղբյուրներից «Ժողովուրդ»-ին հայտնի դարձավ, որ նա կտակել է վաճառել իր ամբողջ ունեցվածքը եւ գոյացած գումարն ուղղել բարեգործության: Ըստ կտակի՝ պետք է

ունեցվածքի վաճառքից գոյացած գումարով իրականացվի այն բոլոր ծրագրերի ֆինանսավորումը, որոնք կյանքի են կոչվել Քրքոյանի կենդանության օրոք:

Ասել է թե՛ կտակից օգտվելու ակնկալիք կարող են ունենալ միայն այն կազմակերպությունները, որոնք նախկինում Քրքոյանի հիմնադրամներից օժանդակություն ստացել են: Հիշեցնենք, որ Քրքոյանի «Լինսի» հիմնադրամը 2000-ականների սկզբին Հայաստանում 200 մլն դոլարի ճանապարհաշինարարություն իրականացրեց: Բայց Քրքոյանին գայրացրել էր ՀՀ պաշտոնյաների կողմից այդ գումարների մի մասը գրպանելու փաստը, եւ նա լուծարեց «Լինսի» հիմնադրամը՝ հրաժարվելով Հայաստանին որեւէ սենտ տալ: Եվ հիմա Քրքոյանի մոտ 3 միլիարդ դոլար կարողությունից Հայաստանին պետք է հատկացվի ճիշտ այդքան գումար եւ գուցե ավելի»:

Քալիֆորնիայում համալսարանի ղեկավար է ընտրվել Մարի Փափազյանը

Քալիֆորնիայի Սան Խոսեի համալսարանի ղեկավար է նշանակվել հայ Մարի Փափազյանը: Համալսարանի հոգաբարձուների խորհուրդը նման որոշում է կայացրել հունվարի 27-ին: Ըստ այդմ, Փափազյանը դառնում է համալսարանի 29-րդ ղեկավարը, 3-րդ կին ղեկավարը 159-ամյա պատմության մեջ:

«Ուրախ եմ, որ համալսարանի հոգաբարձուների խորհուրդը հենց ինձ է ընտրել ղեկավար՝ վստահելով այս կարեւորագույն կառույցի զարգացումն ինձ»,- ասել է Մարի Փափազյանը: Մարի Փափազյանը նախկինում էլ է ղեկավար պաշտոններ զբաղեցրել Միացյալ Նահանգներում: Նա առաջին հայ կինն էր, որ 2012թ.-ին նշանակվեց Հարավային Կոնեկտիկուտի պետական համալսարանի ղեկավար:

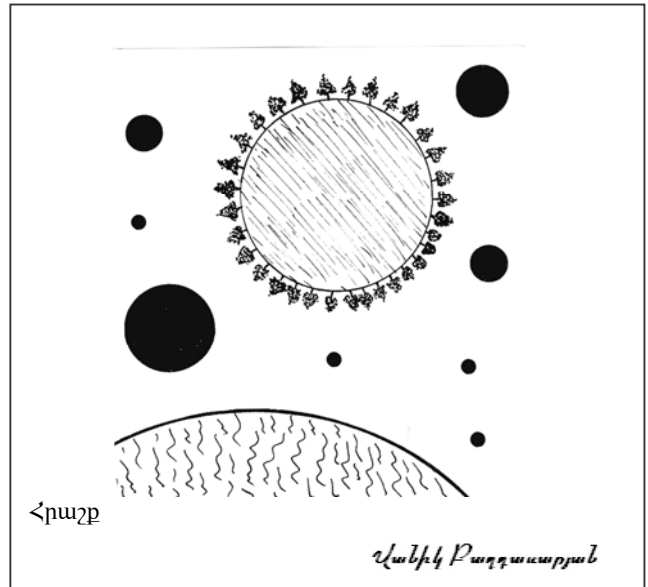
Հիշեցնենք, որ Մարի Փափազյանը ծնվել էւ մեծացել է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում:

2016թ. «Արի տուն» պետական ծրագրով Հայաստան կայցելեն 1100 պատանիներ եւ աղջիկներ

2016թ. «Արի տուն» պետական ծրագրով սփյուռքից Հայաստան կայցելեն 13-18 տարեկան մինչեւ 1100 պատանիներ եւ աղջիկներ: Միջոցառումների ցանկը հավանություն է ստացել հունվարի 29-ին կայացած Կառավարության նիստում:

Ինչպես նախորդ տարիներին, 2016թ. հունիսից սեպտեմբերը ղեռահասաներին կտեղավորեն ընտանիքներում: «Ուզում եմ շնորհակալական խոսք ասել այդ ընտանիքներին այն բանի համար, որ նրանք համաձայնում են մասնակցել ծրագրին եւ օգնում են մեր հայրենակիցներին ծանոթանալ Հայաստանի հետ»,- ասել է սփյուռքի նախարար Հրանուշ Հակոբյանը:

Հյուրերն իրենց ընդունող ընտանիքների հասակակիցների հետ կմասնակցեն ամառային ճամբարի:

Թամար Փանոսյան

Հայերեն առաձանցի

زبانزدهای ارمنی

تالیف تامار پانوسیان

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՇՆԵՐ

Ոսկու առժեքը ոսկերիչը կիմանա:

Ով գողացավ կարագը, ում գցեցին մարագը:

Ով կարդա, նա մարդ ա:

Ով տուն չի շինել, կարծում է այրները բսնովի են:

Ոտավորը ձիավորի վրա ծիծաղում է:

Ոտքով ընկածը կբարձրանա, լեզվով ընկածը չի բարձրանա:

Որպեսզի մարդուն չանաչես, նրա հետ մի բեռ աղ պիտի ուտես:

Չառավ իր գեղի գեշը, առավ օտարի էշը:

Չկա չարիք առանց բարիքի:

Պատերն էլ ականջ ունեն:

Պուտուկն ասաց,- տակս ոսկի է,- շերեփն ասաց,- բա ես որտեղի՞ց եմ գալիս:

Ձրի բերածը ջուրը կտանի:

Ձրում խեղդվողը ձեռքն օձին էլ է գցում:

Ձուրը ջրաղացն է տարել, չախչախին են ման գալիս

نگاهی به تاریخ ارمنیان ایران

دکتر ادیک باغداساریان

موسیقیدانان ارمنی ایران

ارمنیان در زمینه موسیقی نیز چهره های درخشانی داشته اند. موسیقی ارمنی در ایران تا سده ۲۰ بصورت موسیقی عاشقی وجود داشت لیکن از سده ۱۹ موسیقی جدید رواج یافت.

مگردوم کاراپتیان در اصفهان گروه موسیقی سازهای زهی تشکیل داد. در سالهای پایانی حکومت قاجار (اوایل سده ۲۰) گروه موسیقی نظامی به همت سوغومون سیمونیان (سلیمان خان) تشکیل شد. آرتاشس هوانسیان گروه آواز چهار صدایی کلیسا را پدید آورد. از میان موسیقیدانان نامدار تبریز باید آساتور ملیک آبراهامیان، آشوت بابایان، شاورش باغداساریان را نام برد که ارکستر سمفونیک تبریز را پایه گذاری نمود (۱۹۴۶-۱۹۴۱). نیکلای دوریکیان ارکستر مجلسی تبریز را تشکیل داد.

موسیقیدانان ارمنی سهم بسزایی در رونق موسیقی در ایران ایفا کرده اند. در تهران گروه های آواز کومیتاس (۱۹۲۸)، گوسان، آتوش (۱۹۶۰)، گوغتان (۱۹۶۳) و گروه های آوازی توسط موسیقیدانان زیر تشکیل شدند: وارتان واهرامیان، آلفرد مادویان، ادیک هوسپیان، هاکبنت وارتانیان، آلتوش ملکومیان، ماریا پانوسیان، آینتا ترزیان، آرمیک آقابگیان، آراکس پتروسیان و غیره. از نامداران نوازندگان باید زوریک دیلانیان، خاچیک بابایان، استپان سانوسیان، رافایل مناسکانیان، سوفیک آماتونی، تاتیانا خاراتیان، لوسیک پیلیوسیان، آمالیا سارکیسیان، گوهار آبیان، افیک کومباجیان، لیدا بربریان، هایوش مارکاریان و لیلی سارکیسیان را یاد نمود.

مشهورترین موسیقیدانان ارمنی ایران که در سطح کشور و در سطح جهانی به شهرت رسیدند افراد زیر هستند:

لئون گریگوریان (متولد تبریز) تحصیلاتش را در تبریز، تفلیس و بلژیک کسب نمود. در سالهای ۱۹۱۶-۱۹۱۵ ارکستر «سالن» را تشکیل داد که تا سال ۱۹۴۶ فعالیت می کرد. او سپس گروه آواز «گوسان» را در تهران بوجود آورد. او چندین قطعه موسیقی ارمنی و ایرانی تدوین کرده است. فرزندان او روبن، هانری و زاره نیز در زمینه موسیقی درخشیدند. او در سال ۱۹۲۵ در تهران در گذشت. هانری در هنرستان موسیقی تهران، ایالات متحده (دانشگاه بوستون) تحصیل کرد. به عنوان ویلون اول به ایران دعوت شد.^۱

روبن گریگوریان در سال ۱۹۱۵ در تفلیس زاده شد و در جوانی به تبریز نقل مکان نمود. مدیر موسسات موسیقی تهران بود. رهبری ارکستر سمفونیک تهران به او سپرده شده بود. قطعات موسیقی ارمنی و کردی تدوین و تنظیم کرده است که بخشی از آنها در سال ۱۹۵۲ منتشر شده اند. بعدها به بوستون آمریکا رفت و در ۱۹۹۱ در آنجا در گذشت.

بابکن تامرازیان یکی از ویلنیست های ارشد ایران بود.

نیکول گالاندیریان از پرکارترین و مشهورترین موسیقیدانان ارمنی در ایران و ارمنستان بود. او در ۱۲-۱۹۱۱ برای تدریس در مدرسه هایکازیان تهران به این شهر دعوت شد. سالهای فعال او از دهه ۱۹۲۰ آغاز شد. در سالهای ۱۹۲۴-۳۲ چندین اپرا نوشت. او بیش از ۱۰۰۰ اثر دارد از جمله اپرا، آریان ها و غیره.

هامبارسون گریگوریان یکی دیگر از موسیقیدانان مشهور است که در شهرهای تبریز، قزوین، رشت، پراک و پاریس فعالیت داشت. او گروه آواز کومیتاس را تشکیل داد. بیش از ۱۰۰ اثر بجا گذاشته است. دیگر موسیقیدانان مشهور عبارتند از آشوت پاتماگریان، لوریک بازیل، امانوئل ملیک اصلانیان، لوریس چکناوریان، سارکیس جانبازیان، آودیس جانبازیان و گورگن موسیسیان.

^۱ - تقویم رافی، ۱۹۹۲.

ارکستر نوازندگان و آوازخوانان گوسان در آبادان ۱۹۵۶

از دیگر دست اندکاران موسیقی باید ویگن (سلطان جاز ایران)، واروژان هاخاندیان، زرژ مرادیان، لوریک میناسیان، گریگور ماتیکیان، ماریسا سانوسیان، وارتان واهرامیان و سایرین را یاد نمود.

به مناسبت شصتمین زادروز تولد نویسنده نامی معاصر ارمنستان

شادروان لنون خچویان

یک روز داغ

اثر: لنون خچویان
ترجمه: اما بگی جانیان

هشتمین روز بود که سربازان در یک ایستگاه کوچک قطارهای باری مشغول تخلیه واگن های ذغال سنگ بودند. درختان اطراف ایستگاه کاملاً بی حرکت بودند، برگ های درختان در اثر گرمای سوزان گره خورده بودند. زیر آفتاب داغ اوت هر شیئی در فضای باز برشته و کرخت می شد. سربازان مرتب تشنه می شدند و کار را رها کرده می رفتند از چشمه ای که در آن نزدیکی ها بود آب می خوردند آنهم آبی ولرم و بی مزه. بدلیل زیاد کشیدن سیگار نفس هایشان گرم و سنگین بود. در گرمای بی حرکت روز هر جنبشی گرد و غبار در هوا بلند کرده آنرا خفکان آور می ساخت. وز - وز یکنواخت و مبهم ستون های تلگراف کنار جاده دلفریبا و خودمانی بود.

دورتر از این ایستگاه در فاصله چند کیلومتری از آن کارخانه ای بود که قطارهای ۱۴-۱۳ واگنی زندانیان را برای کار بانجا می برد. هنگامیکه قطار زندانیان از ایستگاهی که سربازان در آن کار می کردند عبور می کرد وضعیتی متشنج بوجود می آمد. پس از رفتن آنها در فضا حضوری نامرئی باقی می ماند که در همه جا بود و همه آنها احساس می کردند. هر روز صبح قطار با محافظان مسلح به تفنگ که بر پایه های اطراف آن نشسته بودند، زنان زندانی را به سر کار می برد. و قطار دیگری آخر وقت مردان زندانی را برای شیفت بعدی بجای آنان می آورد. و هنگامی که این دو قطار در این ایستگاه برای چند لحظه از کنار هم و در جهت مخالف می گذشتند، سر و صدایی غیر قابل توصیف بوجود می آمد. آنها اعتنایی به گوشزدهای گشتی های مسلح نمی کردند. زنان داخل واگن ها فریاد می زدند.

- ای بچه ها که هنوز دهانتان بوی شیر می دهد. سیگاری چیزی برای دود کردن نداری؟

سربازانی که واگنهای ذغال سنگ را تخلیه می کردند تمام سعی خود را بکار می بردند تا بنحوی با جریان حرکت قطار همساز شده و سیگار و گل های آفتابگردان را که تازه از کشتزار آورده بودند و هنوز گل برگهای زرد در اطرافشان بود بسوی قطار پرتاب می کردند. افسر فرمانده گشتی هایی که از قطار محافظت می کردند که کاسه چشمانی بزرگ داشت. آنها را تهدید می کرد، مشت گره کرده اش را توهوا تکان داده فحاشی می کرد.

- من همه شما را به دادگاه خواهم کشاند، چه خیر است، مگر شما نمی دانستید که توقف در اینجا ممنوع است؟ همین الان قطار مسافری ۷۹ باید از اینجا عبور کند.

یکی از آنها در جواب خطاب به رییس ایستگاه گفت:

- نیکیتیچ (یعنی فرزند نیکیتا، این عرف روسی است که در مواقع رسمی و به علامت احترام مخاطب را با نام پدر خطاب می کنند - مترجم) ما متوجه نشدیم که چه اتفاقی افتاد. سگ درست در وسط خط آهن ایستاده بود. بنظرم چنین آمد که او تنها نیست و کسی با او است بهمین دلیل نمی شد او را زیر گرفت

نیکیتیچ گفت.

- پس اون احمقه دیگه چرا توقف کرد؟

در جواب گفته شد:

- آخر سگ درست در وسط خطوط راه آهن ایستاده و تنها نبود...

رییس با عصبانیت گفت.

- احمق سگ چطور در آن واحد می تونسته جلوی دو تا قطار بایستاد؟ بدارید قطار ۷۹ را بدرقه کنم بعد خواهید دید.

راننده لوکوموتیو افزود:

- نیکیتیچ، سگ تنها نبود همراه او کس دیگری هم بود اما من نمی توانم در مورد اینکه آن کس دیگر را که همراه سگ بود دیده ام بافتناری کنم. اما احساس می کردم که یک موجود نامرئی هم در آنجا هست. خب آخه قطار را کی متوقف کرد؟... آن سگ، جای تردید...

نیکیتیچ افزود:

- همه اش سگ، سگ لعنت بر پدر این سگ، حالا چرا مت کسی که خوب قورت داده راست، راست ایستادین، کاری بکنین، همین حالا قطار ۷۹ از راه خواهد رسید.

صدای بم ضربه های انواع و اقسام ابزارها بر پشت های نرم و جیغ و ویغ مایوسانه نظافتچی لنگ که از شدت شهوت سست بود بگوش می رسید.

- آهای حیوونها از خدا بترسید دامن هایتان را جمع و جور کنین... هوای داغ از ذرات چسبناک و سوزان گرد و غبار، ناله های لذت و شهوت، فریاد، درد فیزیکی، تق و توق واگن ها که یک دیگر را هل می دادند و برخورد فلزات خشک بود. و نیز صدای سوت محزون و دلهره آمیز دو لوکوموتیو فش فش کننده که مانند ابزاری نوک تیز در مغزا فرو می رفت. از بالای سر آنها و برای ترساندنشان گلوله های تفنگ های خودکار بسوی کشتزار آفتابگردان شلیک می شد و آنها را با گلبسنگ های زردشان درو می کردند. افزون بر این ها صدای وز-وز ستونهای تلگراف، آوای کاکلی های وحشزده که بسوی آسمان آبی رنگ در حال پرواز بودند و فریادهای انسانی و نیز حضوری نامرئی در آنجا وجود داشت. بعد افسر بار دیگر به نزد واگن های تخلیه شونده آمد که در کنار آنها فقط یک سرباز نشسته و سیگار می کشید. گفت:

- برادر آخر باید بفهمی متوجه این مطلب بشوی که کمک رساندن ضروری است، این فقط تو نیستی که دلت برایشان می سوزد، آدمی نیک و خیر خواهی مانند نیکیتیچ که به مورچه ای آزار نمی رساند، حال دارد کاری کند. لازم است که بفهمی بنا به قانون دولتی آنها نباید این کار را بکنند. آیا می توانی تصورش را بکنی که چه اتفاقی خواهد افتاد اگر بهمین اندازه بیجه بدنیا بیاید؟ علت همه این ها آفتابگردان هایت کرده شما است، همیشه چنین بنظر می رسیده که این ها از رنگ زرد آفتابگردانها و خورشید سوزان شهوانی می شوند... گوشزد می کردم که این کار را نکنید، مگر نه...

برای این سرباز که داشت سیگار می کشید چنین اتفاقی قبلاً هم افتاده بود. دفعه ای دیگر و در مکانی دیگر حضور نامرئی همراه او در گردش بود. او در مشخص بودن او شک و تردید داشت. این حادثه که اکنون در زمان انجام وظیفه برایش رویداد سومین از این نوع در تمام عمرش بود. او در اسطیبل بدنیا آمده بود سونا حکیم روستا او را در پیشیند سیاه مادر بزرگش گذاشته بود (او مدت ها است که فوت کرده). و اکنون برای سومین بار در طول زندگی اش این واقعه تکرار میشد. او بوی معطر پیشیند سیاه مادربزرگش را که بر روی آن زاده شده شدت احساس می کرد.

سگ سفید - سیاه پوزه اش را بسوی آسمان به نقطه ای آشنای خود گرفته و با تکان دادن دمش زوزه می کشید. او تنها نبود او آغشته با آن بود.

- بخود جرأت راه ندهید، شنیدید؟ دوباره جسارت پرت کردن گل آفتابگردان را نکنید. این کار ممنوع است...

سربازان وقتی به عصبانیت و از کوره در رفتن او نمی گذشتند. زنان فریاد می کشیدند.

- سربازان مادر فلان شده ها مگر من از گل آفتاب گردان زیباتر نیستم؟

آنها دگمه های بالایی پیراهنشان را باز کرده سینه هایشان را به نمایش می گذاشتند. بر چهره همه ی آنها خشمی بی حد و اندوهی ظریف نقش بسته بود. زندانیان قطارهای زنانه و مردانه از واگنهای خود همدیگر را صدا کرده، فحش می دادند و ابراز عشق و علاقه می کردند.

- عزیزم تا آمدن دوم مسیح تو را خواهم کشت اگر تا آن موقع سقط نشوی...

صدای آنها شبیه خش خش برگ های در حال ریزش بود. گاهی هم قطارها ساکت و آرام بدون فحش و فحش کاری از کنار هم عبور می کردند. از دور، از وقتی که طبل زنی چرخهای قطار به گره های راه آهن شنیده می شد، آواز ملایم و آهسته زنان که همگی دسته جمعی می خواندند نیز بگوش می رسید. مردان قطاری که در جهت مخالف حرکت می کرد ملودی را تشخیص داده با پاشنه کفش های نعل دار خود با ریتم آواز کر زنان به کف فلزی واگن ها می کوبیدند و ترانه حزن انگیز ایستگاه و کشتزارهای آفتابگردان را پرمی کرد. پس از دور شدن آنها سربازان نمی توانستند کار کنند، با بهانه های پوچ و توخالی با یک دیگر نزاع و پرخاش می کردند. و سپس در کناره های واگن جا گرفته سیگار می کشیدند. آن روز سربازان تخمه آفتابگردان هایی که بسوی زندانیان پرت نکرده بودند، می خوردند و ساکت و صامت سیگار دود می کردند در حالیکه نگاهشان در فضا در جستجوی حضور نامرئی آزار دهنده بود دیگر هیچ جای تردیدی در مورد موجودیت حضور نامرئی نبود. زیرا پس از دور شدن قطارها در ایستگاه سگ سفید ولگردی که در مجاورت ذغال سنگ سیاه شده و شب ها را هم در ایستگاه بسر می برد، از سایه درختان بیرون پریده و با اضطراب پوزه اش را بسوی آسمان گرفته و با چشمانش او را جستجو می کرد. سپس در لایتناهی نقطه ای را مشاهده کرده دمش را تکان می داد و شروع به زوزه کشیدن می کرد، که معلوم نبود نشانه شادی؟ و یا ترس است؟

روز بعد وقتی که آنها داشتند کار تخلیه ذغال سنگ را بپایان می رساندند صدای غرش خط آهن بگوش رسید، و دو قطار حامل زندانیان زن و مرد به ایستگاه نزدیک شدند. خش خش نموده و لحظه ای رو در روی یکدیگر توقف کردند و آدمها، هزاران زندانی مرد و زن از واگن ها بیرون ریخته در میان توده یکدیگر روان شدند. در حین دویدن لخت می شدند و بدون انتخاب به آغوش یکدیگر پرت می شدند. در گود و گودالها، زیر واگن ها روی خطوط راه آهن و کشتزار آفتابگردان ها در همدیگر می غلتیدند.

در گرمای طاقت فرسا که نفس ها را براند می آورد و ریه ها را می سوزاند موج لذت بدن زیر ضربه، درد و ناله در گردش بود.

شمار گشتی های تفنگ دار کم بود آنها با قنடை تفنگ های خود به نزدیکترین افراد دم دستشان کتک می زدند بدون توجه باینکه ضربه را به کدام قسمت از بدن آنها فرود می آوردند.

پشت متحرک آنان با اونیفورم های خط خطی در میان هوا و زمین تا جایی که چشم کار می کرد، تا افق همه جا را پر کرده بود. و ضربه ها به صورت آنان به کمرهایشان و زمین فرود می آمد...

و از نفس های تند و نامرتب آنان ذرات از آفتاب سوخته، گرد و غبار نازک و سبک به هوا بر می خاست. و بعداً افسر رنگ پریده و هراسان که از شدت کار با قنடை تفنگش سراپا عرق بود به واگن کارگرانی که آنرا تخلیه می کردند نزدیک شد و گفت.

- بیجه با ما کمک کنید ما نمی توانیم، آنها مطابق قانون نباید باردار شوند، این را می فهمید؟ چرا بهتتان زده میخکوب شدید. عجله کنید. ممکن است آنها فرار کنند. مادر فلان فلان شده ها. آخر بشما می گفتم که نباید آفتابگردان بسوی آنها پرت کرد. اصلاً در این حوادث شما هم مقصرید...

آنان از جای خود پریدند و با بییل و کلنگ و با سروصدای غیر طبیعی بجان زندانیان دو قطار افتادند.

رییس طاس ایستگاه مسلح از دفتر کارش بیرون آمد و با ضربه هایی که چپ و راست وارد می کرد به رانندگان لوکوموتیوها نزدیک شد و گفت.

با امضای یادداشت تفاهم حمل و نقل ریلی و جاده ای ایران و ارمنستان

ایجاد راهگذر بین المللی «خلیج فارس - دریای سیاه» کلید خورد

تهران- ایرنا- یادداشت تفاهم همکاری ایران و ارمنستان برای تاسیس راهگذر بین المللی با نام «خلیج فارس - دریای سیاه» و لغو روایید رانندگان بین دو کشور در تهران امضا شد.

به گزارش ایرنا، «عباس آخوندی» وزیر راه و شهرسازی جمهوری اسلامی ایران و «گایگ بگلریان» وزیر حمل و نقل و ارتباطات جمهوری ارمنستان، عصرگاه چهارشنبه این یادداشت تفاهم را در محل وزارت راه و شهرسازی امضا کردند. وزیر راه و شهرسازی جمهوری اسلامی با استقبال از ایجاد راهگذر بین المللی بین ایران - ارمنستان - گرجستان - بلغارستان - یونان که «راهگذر خلیج فارس - دریای سیاه» خوانده می شود، بر لزوم لغو روایید رانندگان ایران و ارمنستان و گسترش همکاری دو کشور در بخش های دیگر تاکید کرد. بر پایه این یادداشت تفاهم، ایران پیش نویس پیشنهادی خود را درباره جزئیات ایجاد راهگذر خلیج فارس - دریای سیاه ارائه می کند. همچنین دو طرف درباره برگزاری سیزدهمین نشست کمیسیون مشترک همکاری های اقتصادی دو کشور و تشکیل کمیته مشترک حمل و نقل جاده ای در ایروان (پایتخت ارمنستان) توافق کردند.

در این یادداشت تفاهم بر تبادل دانش و تجربه در زمینه راهداری و سامانه های حمل و نقل هوشمند و آموزش تاکید شد.

بر پایه این یادداشت، تهران و ایروان در چارچوب توسعه و تسهیل حمل و نقل جاده ای اقدام های لازم را برای کاهش یا یکسان سازی عوارض دریافتی مرتبط با ناوگان حمل و نقل جاده ای انجام می دهند.

امضای یادداشت تفاهم ریلی وزیر راه و شهرسازی جمهوری اسلامی ایران، گسترش همکاری های هوانوردی و اجرای توافق های پیشین و همکاری در زمینه صنعت حمل و نقل ریلی را خواستار شد.

آخوندی و بگلریان در یک یادداشت تفاهم جداگانه ریلی، اتصال شبکه های راه آهن دو کشور در مرز «نوردوز - آگراک» را برای حمل و نقل بین المللی و ترانزیت ضروری دانستند.

وزیر راه و شهرسازی جمهوری اسلامی ایران دیروز (سه شنبه) اعلام کرد ایران برای اتصال کریدور خاورمیانه به آسیای میانه در حال فعال سازی چهار مسیر مهم منطقه ای است.

وی نخستین کریدور را بین ایران - ارمنستان از مسیر ترکیه و دسترسی به دریای سیاه معرفی کرد.

دومین کریدور از طریق جمهوری آذربایجان به دریای سیاه متصل می شود و سومین مسیر از طریق بندر امیرآباد در دریای خزر به گرجستان و سپس دریای سیاه می رسد.

به گفته آخوندی، چهارمین راه دسترسی به دریای سیاه از طریق کریدور ارمنستان و بندر «پوتی» است.

روحانی: مصمم به توسعه روابط با ارمنستان هستیم

تهران- ایرنا- رئیس جمهوری در تماس تلفنی با همتای ارمنستانی خود با تاکید بر اینکه آغاز اجرای رسمی برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)، فرصتی مناسب برای تقویت همکاریهای دوجانبه و منطقه ای است، گفت: ایران و ارمنستان برای توسعه همکاریها، امکانات گسترده ای دارند که در فصل جدید، باید از این ظرفیت ها به نفع دو ملت بهره برداری شود.

به گزارش ایرنا از پایگاه اطلاع رسانی ریاست جمهوری، حجت الاسلام و المسلمین حسن روحانی روز یکشنبه در تماس تلفنی 'سرژ سرکیسیان' رئیس جمهوری ارمنستان با وی ضمن تشکر از تبریک همتای ارمنستانی خود به مناسبت اجرای رسمی برنامه جامع اقدام مشترک، افزود: روابط دوستانه و صمیمانه ایران و ارمنستان به عنوان دو ملت مسلمان و مسیحی، سمبل و الگویی در جهان است بویژه اینکه این روابط پیوسته رو به توسعه بوده است.

وی با بیان اینکه مصمم به توسعه روابط دوجانبه هستیم و تصمیمات کمیسیون مشترک اقتصادی دو کشور باید اجرایی و عملیاتی شود، اظهار کرد: جمهوری اسلامی ایران و ارمنستان برای توسعه روابط باید از همه ظرفیت ها بهره برداری کنند. رئیس جمهوری با تاکید بر اینکه در دوره پسابرجام، مسیر روابط اقتصادی دو کشور هموارتر شده است، اظهار داشت: دو کشور باید از همه ظرفیت های خود برای اتصال خلیج فارس به دریای سیاه استفاده کنند.

اجرای برجام برای منطقه هم بسیار مفید و کارگشا است. رئیس جمهوری ارمنستان نیز با تبریک اجرای رسمی برجام به ملت و دولت ایران از سوی دولت و ملت کشورش گفت: بی تردید اجرای برجام نه فقط برای مناسبات دوجانبه بلکه برای منطقه هم بسیار مفید و کارگشا است. 'سرژ سرکیسیان' اظهار داشت: ارمنستان خواهان توسعه همکاری ها با ایران در همه حوزه های مورد علاقه است و باید این همکاریها در دوره جدید شتاب بیشتری بگیرد. رئیس جمهوری ارمنستان با اشاره به اجلاس اخیر کمیسیون مشترک اقتصادی دو کشور افزود: در کمیسیون مشترک اقتصادی دو کشور که در ارمنستان برگزار شد، برنامه های گسترده ای برای توسعه همکاریهای مشترک ارائه شد که باید به اجرای این برنامه ها شتاب داد.

ماهنامه ارمنی - فارسی زبان

لوپیس

صاحب امتیاز، مدیر مسئول و سردبیر

ادیک باغداساریان

نشانی نشریه: تهران صندوق پستی ۹۴۸۸-۱۵۸۷۵

پست الکترونیکی: louys_monthly@yahoo.com

نشانی اینترنت: www.louysonline.com

چاپ احسان- تهران خیابان انقلاب شماره ۱۱۴۸ کدپستی ۶۳۵۶۱-۱۳۱۵۷ تلفن ۶۶۴۹۵۷۶۱

۲۸ صفحه تکشماره ۵۰۰ تومان

اشتراک مجله: تکشماره ۵۰۰ تومان. ایران یک سال ۶۰۰۰ تومان خارج ۵۰ دلار

شماره حساب ۱۴۰۶۸۶۴۹۲ بانک تجارت شعبه مجیدیه سه راه آرامنه

- ♦ مقالات و دیدگاه های مندرج در ماهنامه «لوپیس» لزوماً بیانگر موضع مدیر مسئول و هیئت سردبیری نیست.
- ♦ مقالات، عکس ها و مطالب رسیده باز گردانده نمی شود.
- ♦ نشریه در حکم و اصلاح مقاله ها مجاز است.
- ♦ استفاده از مطالب «ماهنامه لوپیس» با ذکر ماخذ آزاد است.

Լույս են տեսել

Էդիկ Բաղդասարյանի նոր գրքերը

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-ը 10 ՀՍՏՈՐՈՎ

ՀԱՅ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-ը 7 հատորով

دوستی دیرینه ایرانیان و ارمنیان (Պարսկերեն) – Հայ-պարսիկ դարավոր բարեկամությունը

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-ը`

تاریخ ارمنیان ایران – جلد اول و دوم (պարսկերեն) 2 ՀՍՏՈՐՈՎ

Աղվանք, Աղբբեջան, Ոճրագործություն և Ծավալապաշտություն

(Պարսկերեն) اران، آذربایجان، جنایت و توسعه طلبی

تاریخ ادبیات ارمنی در ۳ جلد (Պարսկերեն) Հայ Գրականության Պատմություն 3 հատորով

Հայկական հարցը, հնագույն շրջանից մինչև մեր օրերը, 2 հատորով (Հայերեն)

شاهنامه و منابع ارمنی (Պարսկերեն) Շահնամեն և հայկական աղբյուրները

Կոմիտասը և Հայ դասական երաժշտության ձևավորումը (Պարսկերեն)

کومیتاس و شکل گیری موسیقی کلاسیک ارمنی

گیکور، اثر هوانسی تومانیان برگردان انگلیسی، تورونتو، ۲۰۱۴, Գիքորը, անգլերեն, 2014

Հոդվածների ժողովածու, Հատեր Ա,Բ- Պարսկերեն

گزیده مقاله های فارسی ادیک باغدادساریان، جلد ۱ و ۲، تورونتو، ۲۰۱۴

Հոդվածների ժողովածու, Հատեր Գ, Հայերեն

گزیده مقاله های ارمنی ادیک باغدادساریان، جلد سوم، تورونتو، ۲۰۱۴

Հայ գրականության ընտրանի (Անգլերեն և պարսկերեն) Տորոնտո, 2014.

گزیده نثر و نظم ادبیات ارمنی، برگردان فارسی و انگلیسی - ادیک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

Ակնարկ Պարսկերենի Ուղղագրության, (Պարսկերեն) Տորոնտո, 2014.

نگاهی بر شیوه نگارش فارسی - ادیک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

Թարգմանության մասին (Պարսկերեն), Տորոնտո, 2014

نگاهی بر فن ترجمه، فارسی - ادیک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

Հայոց ցեղասպանության Պատմություն, (Պարսկերեն), Տորոնտո, 2014

تاریخ نژادکشی ارمنیان، فارسی - ادیک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

Հայկական Հարցի Մանիֆեստ The Armenian Question Manifesto

تاریخ جامع ارمنیان ایران در دو جلد، جلد ۱، ارمنی - تورونتو، ۱۳۹۴

Իրանահայ Համայնքի Ամբողջական Համառոտ Պատմություն, 2 հատորով, հատոր 1 և 2, Տորոնտո, 2015:

Edic Baghdasarian, The History of the Armenians in Iran, Two volumes, Vol. 1-2, in Armenian, Toronto, 2015.

تاریخ جامع ارمنیان ایران در دو جلد، ارمنی - تورونتو، ۱۳۹۴

Անանիա Շիրակացի, Մաթեմատիկա, Պարսկերենի թարգմանեց Էդիկ Բաղդասարյանը, Տորոնտո, 2015:

Anania Shirakatsi, Mathematics, translated into Persian by Edic Baghdasarian, Toronto, 2015.

آنانیا شیراکاتسی دانشمند سده ۷ میلادی، ریاضیات، ترجمه ادیک باغدادساریان، تورونتو ۱۳۹۴.

Անանիա Շիրակացի, Տիեզերագիտություն, Պարսկերենի թարգմանեց Էդիկ Բաղդասարյանը, Տորոնտո, 2015:

Anania Shirakatsi, Cosmography, translated into Persian by Edic Baghdasarian, Toronto, 2015.

آنانیا شیراکاتسی دانشمند سده ۷ میلادی، کیهانشناسی، ترجمه ادیک باغدادساریان، تورونتو ۱۳۹۴.

History of Mathematics in Armenia, in English, by Edic Baghdasarian (Ed. Germanic), Toronto, 2015

Մաթեմատիկան Հայաստանում (Անգլերեն), աշխատասիրեց Էդիկ Բաղդասարյանը (Էդ. Գերմանիկ), Տորոնտո,

2015:1394 (անգլիսի) Կանադա-տորոնտո (գրմանիկ) 1. Նկարիչ Էդիկ Բաղդասարյան (գրմանիկ) 1-818-627-8643

Պատվիրելու համար դիմել www.Edic-Baghdasarian.com, edbagh@yahoo.com կամ 1-818-627-8643